

TELLIJATELE

Metsavedudes kaotati paber

Metsanduses kasutusele võetud paberivaba veoselehe süsteemi vastu tuntakse huvi ka teistes sektorites, kinnitas metsa- ja puidutööstuse liidu tegevjuht **Ott Otsmann**. ▶**Logistika**

ENERGIAÄRI

Ameeriklane lahendas vaidluse Lätis

Starmani ühe asutaja **Indrek Kuivalliku** vaidlus Läti pangaga lõigati nagu noaga läbi, kui Kuivalliku osalusega energiafirma endale ameeriklasest investori sai. ▶**6-7**

Äripäev

Kolmapäev, 25. november 2015
nr 214 (5341) **3 eurot**

↑ **EUR/USD**
1,0651

↓ **USD/EUR**
0,9389

↓ **EUR/SEK**
9,2622

↓ **EUR/RUB**
70,4467

↓ **NordPool**
32,93

↓ **Euribor**
-0,030%

Päitsed pähe

▶ Euroopa Liit plaanib kehtestada karmimad piirangud nii virtuaalse valuuta tehingutele kui ka anonüümsetele arveldustele, eelkõige on surve all bitcoin.

▶**2,4-5**

TÜRGI

NATO ja Venemaa vahel tõusid pinged

Venemaa president Vladimir Putin nimetas Vene lennuki alla lasknud Türgit terroristide kaasosaliseks. NATO peasekretär Jens Stoltenberg kutsus üles olukorda diplomaatiliselt lahendada. ▶**8**

DIVIDEND

Eesti Energia jääb oma lubadusele alla

Eesti Energia tahab sel aastal maksta riigieelarvesse 95 miljoni asemel 62 miljonit eurot dividendi, et püsida võlausaldajate silmis usaldusväärne. Valitsus pole firmale veel luba andnud. ▶**12**

INVESTOR

Investor komistab aju seatud lõksudesse

Investeerimine on meile loomulik, ainus häda on see, et talume halvasti määramatust, mida börsil kauplemine eeldab. Kuidas aju seatud takistustest üle olla, selgitab psühholoogiadoktor. ▶**20-21**

KOLUMN

„**Raivo Hein: Saadame poliitikud tööturule ja valime spetsialistide valitsuse, kes oskab ja ka tahab riiki juhtida nii, nagu see oleks kasulik kõigile.**

Investor soovib Eestis võtta kasutusele meritokraatia. ▶**18**

ÄRIPÄEV 25. november 2015

toimetaja Ken Rohelaan, tel 667 0254, e-post ken.rohelaan@aripaev.ee

TEGIJA

Toomas Leito rahastab uut ajakirjanduspreemiat

↑ Ekspress Grupi suuromanik Hans H. Luik, Äripäeva peadirektor Igor Rõtov, kirjastuse Tänapäev juht ja üks omanikke Toomas Leito, Maalehe nõukogu endine esimees Jüri Ehasalu ja Ühinenud Ajalehtede nõukogu liige Margus Mets moodustasid ühise fondi ajakirjaniku elutööpreemia

ja noorajakirjaniku preemia väljaandmiseks. Leito sõnul täidab uus preemia olulise lõnga, kuna seni ei ole ajakirjanikud saanud säärast tunnustust, nagu antakse paljude teiste loomealade esindajatele. Tunnustamist väärivad ka fondi loojad ise, kes annetavad rahaliselt kokku 10 000 eurot.

TÄNA ÄRIPÄEVA VEEBIS

Mida teeb pank kliendi andmetega?

Eesti Pangaliidu ja BNSi vestlusingis arutletakse, miks ktsivad pangad oma klientidelt isikuandmeid ning kuidas on see seotud rahapesuga. Vestlusingis osalevad Danske, finantsinspeksiooni, politsei- ja piirivalveameti rahapesu andmepööroo ja Swedbanki esindajad. UURI ARIPAEV.EE-ST

KILVAR KESSLER arutleb finantsinspeksiooni juhina, millised on võimalikud sanktsioonid kohustused täitmata jätvatele pankadele ja pangaklientidele.

PÄEVA FAKT

73,9

miljonit eurot oli madalaima hinnaga pakkumine uue Tallinna vangla ehituse peatöövõtulepinguks. Selle hinnaga pakkumise tegi Fund Ehitus koos Tref Nordiga, mille Riigi Kinnisvara hindas parimaks. Konkursile tehti kokku viis pakkumist.

TSITAAT

„Meil on e-riik ja riigiasutused võiksid oma väljaandeid kirjastades paberist loobudes head eeskuju anda.“

Äripäeva 24.11 juhtkiri

ILLUSTRATSIOON: ANTI VEERMAA

JUHTKIRI

Türgi ja Venemaa suhted panevad NATO proovile

Eile tulistati Türgi ja Süüria piiri lähedal alla Venemaa sõjalennuk. Osapooled ei ole jõudnud ühisele seisukohale, kes ja kuidas lennuki alla tulistasid.

Äripäeva toimetuse meelest võib eilsest vahejuhtumist areneda tõsine konflikt, kui diplomaadid ei suuda suhteid siluda.

Suurim konfliktioht peitub NATO liikmesriigi Türgi teates, et just nemad tulistasid Vene lennuki alla, kuna viimane tuli mitmeks minutiks Türgi õhuruumi ega lahkunud sealt pärast korduvaid hoiatusi.

Venemaa presidendi Vladimir Putini ees oli ilmselt valik, kas ta eskaleerib olukorda või mitte, nagu ütles kolumnist Ahto Lobjakas. Nagu selgus Putini hilisemast kommentaarist, otsustas ta esimese variandi kasuks.

Putin teatas, et lennuki allatulistamine on hoop selga, mille andsid neile terroristide kaasosalised. „Teistmoodi ma seda, mis juhtus, ei liigitaks. Meie lennuki tulistas Süüria territooriumi kohal raketiga alla Türgi pommitaja,“ teatas Putin. Ta lisas, et juhtunul on väga tõsised tagajärjed Moskva ja Ankara suhetele.

Kummal poolel on tegelikult õigus, praegu ei tea. Olulisem on jälgida, kuidas Venemaa ja NATO-lt abi otsiv Türgi suudavad vahejuhtumiga edasi minna.

Putin kustutas lootuse. Kui vahepeal tekkis õrn lootus, et Euroopa hakkab koos Venemaa-otsima lahendust pagulaskriisile ja võitlusele terrorismiga, siis nüüd on suhte paranemine ja tugev koostöö taas suure küsimärgi all.

Venemaa, kes on pikalt NATO taluvuse piire komanud, sai Türgilt nüüd esimese tõsise vastulöögi. Võrreldes näiteks Soome või Balti riikidega on Türgi näidanud end erksama reageerijana. Lisaks praegusele juhtumile tu-

„**Venemaa, kes on pikalt NATO piire komanud, sai Türgilt nüüd esimese tõsise vastulöögi.**“

listas Türgi näiteks alles oktoobris alla nende õhupiiri ületanud salapärase drooni.

Väidetavalt on Venemaa Süüria operatsioonidega tekitanud ise teadliku eskalatsiooni võimaluse, mis oleks hea ettekääne minna sõtta NATO vastu. Samuti on Türgi palunud NATO-lt konsultatsioone, et positioneerida ennast koos alliansiga Venemaa vastu. See-ega on eilne juhtum Venemaa ja NATO niigi teravasse suhtesse veelgi pinget lisanud.

Türgi peab koos NATO liikmesriikide esindajatega endale selgeks tegema, millised on edasised sammud. Kindel saab olla vaid selles, et kuna NATO liikmesriik on kistud ohtlikku konflikti Venemaaga, tuleb paika panna mitu plaani, kuidas edasi minna.

Putini avalduse järgi on selge, et nemad on haavunud ning valmis oma õigusi kaitsma. NATO peab otsustama, kas ta allub Venemaa provokatsioonile või leiavad diplomaadid ratsionaalsema lahenduse.

Hirm hullema ees. Venemaa ja Türgi vaheline pinge puudutab NATO tõttu ka Eestit. Kui sündmused peaksid muutuma nii tõsiseks, et on põhjust avada NATO artikkel 5 ehk kollektiivkaitse, siis peaks ka Eesti panustama sellesse, et aidata kõige võimalikuga liitlast ehk Türgit.

NATOsse kuulumise üks eeldus ongi vajadusel liitlasi toetada. Kui meil läheb raskeks, siis tulevad kõik appi. Kui Türgil läheb raskeks, kehtib sama printsiip. Sellist stsenaariumi ei ole veel ametlikult arutatud, kuid see mõlgub kindlasti mitme NATO liikmesriigi esindaja ajusagaras kui üks lahendus.

Loe Äripäevast

Uudis „NATO ja Venemaa vahel tõusid pinged“ tänases lehes lk 8

KODU STUUDIO

S I S E V I I M I S T L U S K A U B A M A J A

Lase oma fantaasial lennata!

Tallinn
Peterburi tee 46, 11415 Tallinn
Tel 613 9770, Faks 613 9773
E-post tallinn@kodustuudio.ee

Tartu
Riia tn 130, 51014 Tartu
Tel 5615 3251
E-post tartu@kodustuudio.ee

www.kodustuudio.ee

Kõik kontorisse vajalik ühest kohast!

www.charlot.ee

CHARLOT

”Eva-Maria Kangro: Kaotusvalu on psühholoogiliselt tugevam kui võidunauding.

Psühholoogiadoktor ja konsultatsioonifirma Psience partner räägib emotsioonidest, mis mõjutavad börsil tegutsejat. LOE LAHEMALT LK 20-21

25. november 2015 ÄRIPÄEV

toimetaja Kristi Malmberg, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

Weroli kriminaalasi lõpetati.

Kilgi firma ei esitanud valeandmeid

Ä KOIT BRINKMANN
koit.brinkmann@aripaev.ee

Werol Tehaste ja Eesti Energia vahel sõlmitud lepingu uurimiseks algatatud kriminaalasi lõpetati.

Uurimine tuvastas, et katlamaja seadmete väärtuse hindamiseks Eesti Energiale valeandmeid ei esitatud.

Lõuna ringkonnaprokuratuuri teatel tuvastati, et ASi Werol Tehased ja Eesti Energia ASi lepingu sõlmimisel võeti katlamaja seadmete väärtuse määramise aluseks objektiivsed andmed, sealhulgas oli nende hinna kindlakstegemiseks määratud ekspertiis. Kogutud tõendid kinnitasid, et Eesti Energia ASile ei esitatud valeandmeid.

Kuna kuritegu ei ole tuvastatud, lõpetas politsei prokuratuuri loal kriminaalmenetluse.

Laimukampaania. Menetluse algatamise järel tänavu septembris ütles Weroli endine omanik

↑ **WEROLI** endine omanik Rein Kilg ütles kohtuasja kohta Eesti Energiaga, et see on kellegi laimukampaania. FOTO: ANDRAS KRALLA

Rein Kilg Äripäevale, et ei tea sellisest uurimisest midagi ja peab toimuvat kellegi mahitusel käivaks laimavate artiklite valmistamiseks.

Selle aasta septembris esitas Postimehe ajakirjanik prokuratuurile infomatsiooni ja dokumente, mis kajastasid Werol Te-

haste ja Eesti Energia vahelist katlamaja tehingut. Dokumentide esitaja viitas võimalikule pettusele Eesti Energia suhtes.

Dokumentides kajastatud andmete kontrollimiseks alustas Lõuna ringkonnaprokuratuur kriminaalmenetluse, mille eesmärk oli välja selgitada, millised

andmed võttis Eesti Energia aluseks ASile Werol Tehased kuuluva katlamaja väärtuse määramisel hoonestusõiguse seadmise lepingu sõlmimisel ning kas katlamaja väärtuse kohta võis keegi esitada Eesti Energia ASile valeandmeid.

Väljakaubeldud tehing. Umbes kaks aastat tagasi tuli välja, kuidas toonane Eesti Energia nõukogu liige kauples välja ligi 5 miljoni eurose tehingu, millega riigifirma ostis Werolilt katlamaja ja ehitas sinna kõrvale elektrijaama. Postimees on kirjutanud, et Kilg lasi elektrijaamal Werolile külma ja sooja müüa, kuid arved jättis tasumata.

Eesti Energia sõlmis Weroliga lepingu 2011. aasta jaanuaris, kaks kuud hiljem sõlmiti ehitusleping. Eesti Energia veidi üle 5 miljoni euro maksev koostootmisjaam Weroli tehase juures sai nurgakivi sama aasta suvel.

VÕLGLASED SOOMES?

Kiirhagiavalduste esitamine tasumata arvete alusel. Nõustamine eesti keeles.

Mauren OÜ Seppo Maunula
info tel 55 64 64 74, seppo@mauren.ee

Felandia

www.elektrimootorid.com

AVISION

Aitame sõnumi nähtavaks muuta!

www.avision.ee
+372 6307474
rent@avision.ee

EHITUS

Nordecon ehitab 9 miljoni eest koolimaja

Nordecon ehitab Rae vallale 8,88 miljoni euro eest Järveküla koolimaja. Koolihoone kerkib Peetri alevikku.

Ehitustööde käigus rajatakse kolmest ühendatud osast koosnev koolihoone, ujula ja spordirajatised. Tööde kestuseks on kavandatud 11 kuud.

”Iga märkimisväärse töömahuga hankevõit teeb ehitajale heameelt, kuna ehitusturul on konkurents tihe – seda kinnitas ka Järveküla kooli ehitushuviliste arvukus,” ütles Nordecon ASi juhatuse liige Avo Ambur. “Täiesti uue koolimaja ehitamine on Eestis praegu haruldane nähtus, kui arvestada siinsel haridusmaastikul toimuvad protsessid.”

Rae valla abivallavanem Madis Sarik ütles, et Rae valla kõige uuem kool hakkab sarnanema Põhjamaade õppeasutusega – seda nii ehitusstiililt kui ka ruumide liigendusest. “Hoone ehitatakse nii õpetegevuse jaoks kui ka ümberkaudsete inimeste sportimise ja vaba aja sisustamiseks,” lisas ta.

SA Tallinna Tehnikaülikooli Arengufondi 2015/2016. õppeaasta sügisese stipendiumikonkursi tulemused

SA Tallinna Tehnikaülikooli Arengufond kuulutab igal aastal välja stipendiumikonkursid kõikide õppetasemete üliõpilastele ning noortele teadlastele ja õppejõududele. Konkursside eesmärgiks on aidata kaasa üliõpilaste õppimismotivatsioonile ja akadeemilise personali järelkasvule Tallinna Tehnikaülikoolis.

Professor Heinrich Lauu nimeline Nordecon AS noore teadlase ja õppejõu stipendium

Ehitusteaduskonna Keskonnatehnika instituudi professor

HENDRIK VOLL

Merko Ehitus Eesti noore õppejõu stipendium

Ehitusteaduskonna mehaanikainstituudi lektor

RAIDO PUUST

Olaf Hermani nimeline stipendium

Ehitusteaduskonna doktorirõppe üliõpilane

ULRIKA HURT

Mati Jostovi nimeline stipendium

Energeetikateaduskonna doktorirõppe üliõpilane

TANEL SARNET

Eesti kütte- ja ventilatsiooniinseneride ühenduse stipendium

Ehitusteaduskonna doktorirõppe üliõpilane

ÜLAR PALMISTE

ABB stipendium

Energeetikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

IVAR KIITAM

Energeetikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

KLAUS KOPELMAN

Mehaanikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

MOHAMMED ABDULLAH AL MARUF

Mehaanikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

TIMO TOLMUSK

Cambrex Tallinn stipendium

Matemaatika-loodusteaduskonna magistriõppe üliõpilane

ESTELLE SILM

Harju Elekter stipendium

Energeetikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

ENN KARIN

Mehaanikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

STEN KRÜÜNER

Jüri Paju nimeline stipendium

Infotehnoloogia teaduskonna magistriõppe üliõpilane

EDUARD ILTŠUK

Tiit Kapsi nimeline

Eesti Mööblitootjate Liidu stipendium

Keemia- ja materjalitehnoloogia teaduskonna

magistriõppe üliõpilane

HELERI BERLOKKO

Mihkel Aitsami nimeline stipendium

Majandusteaduskonna magistriõppe üliõpilane

HENRI TELK

Silberauto stipendium

Mehaanikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

JOONAS EAMETS

Eesti Telekom stipendium

Infotehnoloogia teaduskonna magistriõppe üliõpilane

TARMO AIA

Infotehnoloogia teaduskonna magistriõppe üliõpilane

TSOTNE PUKARADZE

Endel Palla nimeline stipendium

Energeetikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

SIIM TÜRK

Maailma Energeetikanõukogu

Eesti Rahvuskomitee stipendium

Energeetikateaduskonna magistriõppe üliõpilane

RAUL ROOTS

Tekla Corporation stipendium

Ehitusteaduskonna inseneriõppe üliõpilane

KIRSIKA KERNER

Merko Ehitus Eesti stipendium

Ehitusteaduskonna inseneriõppe üliõpilane

KRISTEL TAMM

Nordecon AS stipendium

Ehitusteaduskonna inseneriõppe üliõpilane

RISTO TOMING

TREV-2 Grupp stipendium

Ehitusteaduskonna inseneriõppe üliõpilane

MADIS JÄRVPÖLD

Helga ja Elmar Minnuse nimeline stipendium

Ehitusteaduskonna inseneriõppe üliõpilane

TAAVI ERMEL

ABB stipendium

Mehaanikateaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

ELVIS KESKKÜLA

Mehaanikateaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

KRISTJAN KAJAK

Eesti Telekom stipendium

Infotehnoloogia teaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

ANNIKA KLUGE

Infotehnoloogia teaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

ARTUR LUIK

Infotehnoloogia teaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

ANDREAS NAGEL

Eastman Specialties OÜ stipendium

TTÜ Virumaa Kõledži

rakenduskõrgharidusõppe üliõpilane

LJUBOV ANTONOVA

TTÜ Virumaa Kõledži

rakenduskõrgharidusõppe üliõpilane

JULIA ILJINA

TTÜ Virumaa Kõledži

bakalaureuseõppe üliõpilane

DIANA RUBTSOVA

Keemia- ja materjalitehnoloogia teaduskonna

bakalaureuseõppe üliõpilane

KADRI TOOMAST

TTÜ Virumaa Kõledži

rakenduskõrgharidusõppe üliõpilane

VLADISLAV KUZMENKOV

Eesti Mäeseltsi stipendium

Energeetikateaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

EPP KUSLAP

Harju Elekter stipendium

Mehaanikateaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

TÕNIS SOODLA

TTÜ Üliõpilasesinduse stipendium

Infotehnoloogia teaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

ANTON CHARNAMORD

Majandusteaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

HANNA-MAI MÄNDMAA

TTÜ Eesti Mereakadeemia

rakenduskõrgharidusõppe üliõpilane

TAURI ROOSIPUU

Infotehnoloogia teaduskonna bakalaureuseõppe üliõpilane

BETTI VAIKÜLA

Stipendiumide kätteandmise pidulik aktus toimub 25. novembril 2015 kell 15.00 TTÜ aulas.

TTÜ Arengufond õnnitleb stipendiaate ning tänab oma häid koostööpartnereid – stipendiumide rahastajaid!

TALLINNA TEHNIKAÜLIKOOLI ARENGUFOND

Ettevõtja ja vilistlane, liitu TTÜ Arengufondiga ja toeta tänaste tudengite ja oma tulevaste töötajate õpinguid!
www.ttu.ee/organisatsioonid/arengufond/

”Aivar Paul:
Ei tasu karta finantssektorit ja selle innovatsiooni, vaid sellega peab kaasnema mõistlik riskide maandamine.

Keskkriminaalpolitsei rahapesu andmebüroo juht ei pea krüptoraha muust rahast ohtlikumaks.

ÄRIPÄEV 25. november 2015

toimetaja Kristi Malmberg, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee

KRÜPTOVALUUTA

Bitcoinid löögi all. Võitlus terrorismi rahastamisega

↑ ADVOKAADIBÜROO Glimstedt partneri Preet Lätti hinnangul on riigid krüptoraha suhtes üle reageerinud. FOTO: ANDRAS KRALLA

MARGE VÄIKENURM
marge.vaikenurm@aripaev.ee

Euroopa Liit tahab liikmesriikides võtta tugevama kontrolli alla virtuaalse valuuta tehingud ja anonüümsed arveldused, eelkõige on surve all bitcoinid. Eestis tekitab selline otsus hämmeldust.

ELi õiguskaitseorganid peavad piirangut vajalikuks pärast Pariisi terrorirünnakuid, sest sellised makseviisid võivad olla terrorismi rahastamise taga. ELi seisukoht on teinud järsu pöörde, arvestades, et alles oktoobris leidis Euroopa Kohus, et bitcoinidega kauplemine on käibemaksuvaba. Samuti soovetakse tugevdada kontrolli pangaväliste maksete üle, näiteks ka ettemakstud kaartidega tehtavatele kullatehingutele.

Advokaadibüroo Glimstedt partner Preet Lätt ütles, et põhjendamatu on näha niivõrd suurt rahapesu- või lausa terrorismi rahastamise ohtu. “Oktoobri lõpus avaldas Inglise rahandusministeerium uuringu, kus võrreldi eri maksevahendeid ja ärivaldkondi ning hinnati nende rahapesuriske ja terrorismi rahastamise riski. Hinnang krüptoraha ohtlikkusele oli madal, mis kinnitab minu seisukohta,” ütles krüptoraha liitu kuuluv jurist.

Põrandaalune müük oleks veel ohtlikum. Inglismaal tehtud uuringut mainis ka LHV krüptorahanduse tootejuht Jüri Laur, kes

**”Iga maksevahendit saab väär-
al eesmärgil kasutada. Ma ei
arva, et krüptoraha põhjustab
suurt ohtu finantssüsteemi sta-
biilsusele ja tuleks keelustada.**

Advokaadibüroo Glimstedt partner Preet Lätt

märkis, et ilmselt on bitcoini keelustamisest Euroopa Liidu liikmesriikides vara rääkida. “Kui ka jõutakse keelustamiseni, siis saame rääkida ehk vaid ostu-müügitehingute keelust. See suruks kogu kauplemistegevuse põranda alla, mis võiks just riske suurendada, sest põrandaalustel vahetuskontoritel pole huvi täita isikutuvastuse nõudeid,” oletas Laur, avaldades lootust, et räägitakse vaid reeglite ühtlustamisest eri maksemeetodite vahel.

LHV panga arendatav Cuberi makseplatvorm kasutab *blockchain*’i tehnoloogiat, kuid see ei ole Lauri kinnitusel bitcoinist niivõrd sõltuv, et selle keelustamine märgatavat mõju avaldaks.

Julgeolekuorganitel on Lauri hinnangul tavapangandusega võrreldes lihtsam bitcoinitehinguid jälgida ja mõistlikult tegutseva krüptoraha maksevahenduse ettevõtte puhul ei räägita juba ammu anonüümsusest.

Pealegi on üsna keeruline tähelepanu äratamata suuri bitcoinide koguseid soetada. Laur lisas, et suuremad ja aktiivsemad bitcoinibörsid teevad koostööd riiklike struktuuridega, aidates tuvastada raha-

pesu ja terrorismi rahastamist. Suurematel bitcoinibörsidel on oma klientide tuvastamiseks ranged reeglid.

Lätt märkis, et kuigi krüptoraha väärkasutamise tõttu on mõnes riigis kriminaalasju algatatud, on need siiski üksikud näited. “Iga maksevahendit saab väär- al eesmärgil kasutada. Ma ei arva, et krüptoraha põhjustab suurt ohtu finantssüsteemi stabiilsusele ja tuleks keelustada. Loodan, et keeldude peale ei minda – selleks ei ole põhjust,” rääkis Lätt, kelle hinnangul on riigid krüptoraha suhtes üle reageerinud.

Ülirange Eesti jääb puutumata. Eestis kasutatakse bitcoine vähe, on vaid kümnekond kaupmeest, kes neid maksevahendina arvestavad. “Eesti riigi poliitika on olnud väga konservatiivne: esiteks käibemaksuteema, mis on eemale peletanud nii kaupmehed kui ka *start-up*’id, ja teiseks rahapesureeglite ülirange tõlgendus,” nentis Lätt.

Selle üle, kas bitcoinidele saab kohaldada seniseid rahapesu tõkestamise reegleid, vaieldakse praegu riigikohtus. “Vaidlus käib rahapesu andmebüroo ja ühe eraisiku vahel,” ütles Lätt, kes eraisikut esindab. Rahapesu andmebüroo vaidlust kommenteerida ei soovinud.

Riigi Infosüsteemide Ameti analüütiku Anto Veldre kinnitusel kasutatakse pettuskeemides oluliselt rohkem sularaha ja ülekandeid kui bitcoine.

Küll aga oli üks kurioosne juhtum, kus läks käiku ka krüptoraha. Nimelt sai FBI narkootikumide e-kaubamaja Silkroad läbiotsimisel kätte rohkem kui 44 000 elektroonilist bitimünti ehk siis üle 10 miljoni

USA dollari. Skandaal tabas bitcoini vahendusfirmat Mt. Gox. “Tegu oli labase varguse ja tagajärgede kinnimätsimisega, mida on juhtunud ka muud tüüpi finantsfirmades,” sõnas Veldre.

Rahapesu ja terrorismi temaatika ületähtsustamine võib Veldre hinnangul aga viia teise äärmusesse – õiguste nivelleerimise ning jälitusühiskonnani. Olulisem arutlustest, kuidas reeglite karmistamine aitaks võidelda rahapesu ja terrorismi rahastamisega, on Veldre sõnul tavakodanikule olulisem õigusselgus. “Millised seadused kehivad just nüüd ja praegu. Bitcoinid valdkonnas Eestis praegu selgus puudub,” tõdes ta.

Valuuta- ja kullavahendusfirma Tavidu suuromanik Alar Tamming ei tahtnud kommentaare jagada, sest ELi plaan on veel algjärgus.

Tasub teada

Tehingute arv bitcoinidega kasvab

seitsme aasta jooksul tehtud tehingud maailmas, tehingute arv päevas

ALLIKAS: COINDESK.COM

05.01.09

56

2011

2012

2013

21

MILJONIT ühikut on bitcoini müntide teoreetiline hulk, nii on lähtekoodis püsivalt kirjas.

eurot või 324 USA dollarit on väärt üks bitcoin. Kuni oktoobrini tuli nendega kauplemiselt Eestis maksta käibemaks, kuid see kaotati pärast Euroopa Kohtu järeldust, et kauplemine peaks olema käibemaksuvaba.

Ä Kommenteer Ärakeelamisest pole keegi rääkinud

URMAS REINSALU
justitsiminister

Euroopa Liidu terrorivastase ministrite koosoleku järeldustes tõdeti, et vajalik on terroriste finantseerimise tõkestamiseks tugevdada kontrolli erinevate makseviiside, sh virtuaalraha üle. Mingit sellekohast õigusakti eelnõud ei ole.

Ärakeelamisest juttu ei olnud. Kindlasti ei peaks terrorivastane võitlus viima selleni, et bitcoinid lihtsalt keelatakse. Erinevad riigid on neile hammast ihunud tükk aega ja oleks vale, kui sel ettekäändel õnnestuks virtuaalrahale kriips peale tõmmata.

Keelustamine lubatud

VERONIKA METS
riiklik ekspert Euroopa Nõukogu juures

Euroopa Liit koostab praegu esimest ELi-ülel rahapesu ja terrorismi rahastamise riskihinnangut, kuid Pariisi rünnakud annavad arusaadavatel

06.07.15
192 243,71

põhjused lisatõuke teatud riskide kiiremaks hindamiseks ja meetmete rakendamiseks. Riskide maandamiseks peavad riigid kasutusele võtma vastavad meetmed.

Rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise standardeid loov ja hindava Financial Action Task Force'i juhisi soovib näiteks virtuaalraha vahendajate litsentsimist ja hoolsusmeetmete kehtestamist, kuid lubatud on ka täielik virtuaalvaluuta kasutamise keelustamine. Keelustamist on seni siiski kasutanud vaid üksikud riigid, näiteks Tai Kuningriik.

Virtuaalvaluutat, sealhulgas bitcoinid, ei ole veel laialt levinud makseinstrument muude seaduslike maksevahendite kõrval. Seega ei oma keelustamine otsest mõju raha ringlusele, samuti võib sel olla piiratud mõju teistel finants-turgudel tegutsejatele.

Organiseeritud kuritegevuse ja terrorismi vastu saab võidelda ainult koostöös teiste riikidega. Eestile on oluline olla selles usaldusväärne partner.

23.11.15
109 575

Ä Mis on mis Bitcoin

Üks populaarsemaid alternatiivse traditsioonilistele valuutadele. See kujutab endast programmeeritud koodi, mida ei reguleeri maailmas ükski pangajärelevalve. Krüptoraha lõi 2008. aastal seltskond programmeerijaid, keda teatakse pseudonüümi Satoshi Nakamoto all.

Emissioon on piiratud algoritmiga: teoreetiliselt võib iga võimsa arvuti omanik seda virtuaalraha teenida, kasutades ära oma arvuti võimsust, kuid raharinglus seab arvutis toodetavatele valuutakogustele piiri.

Rahapesu andmehüüroo: ei tasu ka rahanduses innovatsiooni karta

Keskriminaalpolitsei rahapesu andmehüüroo juht Aivar Paul leiab, et uuendusi ei pea kartma, küll aga tuleb riske hantada.

Rahapesu andmehüüroo ei pea bitcoine ja teisi enam kui 500 krüptovaluutat ebaseaduslikuks ning suuremaks ohuks kui tavapärasmade rahalisi vahendeid.

Rahapesu andmehüüroo andmetel on Eestis bitcoine kasutatud rahapesukeemis, kus maksiti inimestelt internetipettustega varastatud rahaga bitcoinide müüjale, kellelt siis osteti bitcoi-

ne. Bitcoinide vahendaja Eestis ei teadnud, et teda raha liigutamisel ära kasutatakse.

Bitcoin kasutamiskriidid on võrreldavad teiste anonüümsust pakkuvate rahalise väärtusega vahetusühikutega, sealhulgas ka sularaha endaga. Kurjategijad püüavad võimalusel alati kasutada oma raha liigutamiseks vahendeid, mis ei reeda nende andmeid, nentis Paul.

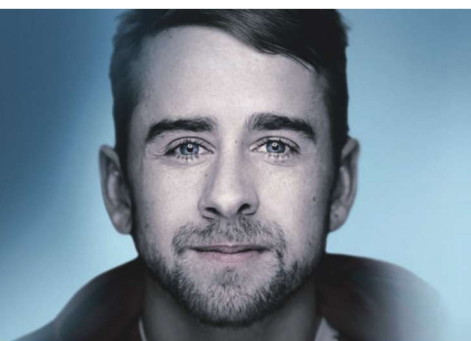
Rahapesu ja terrorismi tõkestamisel on oluline riskide maandamine, samas ei saa kunagi kõrvaldada kõiki ohte.

“Isegi kui keelatakse ära sularaha kasutamine ja pangalekanete tegemine, kerkivad uued võimalused. Uued teenused ja tooted, mille kaudu on võimalik raha koguda, vahetada ja üle anda, toovad kaasa ohud, mis vajavad analüüsi,” rääkis Paul.

“Ei tasu karta finantssektorit ja selle innovatsiooni, vaid sellega peab kaasnema mõistlik riskide maandamine. Peale rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise on riigile sama oluline valdkond ka tarbijakaitse,” lisas ta.

THE AGE OF YOU HAS BEGUN

Manpower's client is **NOTE Pärnu OÜ** - NOTE is one of Europe's leading manufacturing and logistics partner for electronics and complete products. Their market position is particularly strong in the segment of high mix / low volume, i.e. for products in small to medium -sized series which require high technical expertise and flexibility throughout the product lifecycle.

NOTE's Pärnu site offers complete, lower-cost manufacturing solutions with easy access to the European market. The manufacturing capabilities include manufacturing and engineering services, PCB assembly, NPIs, box build, aftersales, build-to-order and configure-to-order services.

NOTE™
YOUR MANUFACTURING PARTNER

NOTE is growing and currently looking for a driven, ambitious and energetic
Sales and Business Development Manager

Your primary focus will be on developing business by actively searching new clients from European market, who would need manufacturing partner for electronic components or products, in order to fulfil ambitious sales targets and assure continued growth. You will be responsible of building profitable and sustainable relationships, arranging meetings and coordinating the process from the first contact until starting production, finding optimal solutions for clients and services.

You are suitable candidate if you:

- have in-depth knowledge of electronical components and experience in manufacturing service selling;
- are energetic, initiative and driven person with proactive approach;
- have won great deals with excellent negotiating and persuading skills;
- are hungry for success and continuous growth, but set the client's needs and satisfaction always at the first place;
- are reliable member in team and you cope well in dynamic and demanding environment;
- are systematic and correct, reports and analyses are your tools for measuring development and setting new goals;
- have very good English in spoken and written. Your Estonian is in communicative level.

We offer you a **key position** and possibility to find your challenges and **personal growth** in modern electronical industry with high technological expertise. You will get strong **support** from a great team, both locally in Pärnu as well as from other NOTE entities. You will have a lot of business trips to Europe.

If you believe to be fit for this position, please send your **CV in English** to
kandideeri@manpower.ee by **6.12.2015**.

Whether you're just entering the workforce or have decided on a career change, it's your time to win in the world of work – and Manpower can help. We've been a world leader in employment services for more than 67 years. We work to give you choices that suit your work style and fit your lifestyle. We arm you with everything you need to get a great job – and to succeed. It's time to explore the possibilities with Manpower.

www.manpower.ee

SKS VÖRU OÜ on 1999 aastal asutatud rahvusvaheline ettevõte, mis tegeleb vee-, kütte-, ventilatsiooni ja jahutusseadmete hulgimüügiga äriklientidele. Meie poolt esindatavateks kaubamärkideks on Wolf, HM, Zehnder, Biral, Ari-Armaturen, Poll, Zilmet, Allmess, Elco jt. - vt. www.sks.ee

SKS Võru OÜ Tallinna esindus kutsub meeskonnaga liituma

MÜÜGIKONSULTANTI

Kelle ülesanne on

- igapäevane toodete edukas müük äriklientidele.
- uute kontaktide loomine ja olemasolevate kliendisuhete hoidmine ning arendamine

Oled sobiv kandidaat kui sul on

- edukas müügitöö kogemus B2B otsemüügis
- oled hea suhtleja ning sul on hea probleemide lahendamise oskus
- omad baasteadmisi vee-, kütte-, ventilatsiooni ja jahutussüsteemidest
- valdad suurepäraselt eesti keelt kõnes ja kirjas ning vene keele oskust suhtlustasandil

Pakume

- võimalust eneseteostuseks ja hea töö eest tõesti head töötasu
- aktiivset ja toetavat meeskonda ning mitmekülgset toote koolitusprogrammi

**Elulookirjeldust ootame aadressil sks@sks.ee
Täiendav info: Argo Annast, 56355030**

ENERGIAÄRI

USA investor sekkus Kuivalliku tülli Lätis. Süüdistused võeti tagasi

ELIISA MATSALU
eliisa.matsalu@aripaev.ee

Starmani ühe asutaja Indrek Kuivalliku aastaid kestnud konflikt Läti panga Norvik Bankaga jõudis ootamatult lõpule, sest uue investorina astus mängu USA poliitikute lähikondlane Devon Archer.

Investor Indrek Kuivallik on Lätis paar aastat kohtuteid kulutanud ja sõdinud sealsete vene oligarhidega seotud Norvik Bankaga. Nimelt oli Kuivallik veendunud, et tema tuulepargifirma Winergy endine võlasaldaja Norvik Banka tahtis tema ettevõtet kaaperdada. Pank süüdistas aga Kuivallikut ja tema äripartnereid rahakantimises ja tagasimaksetest kõrvalehoidmises.

Tuline konflikt sai sel sügisel ootamatu lõpu, kui keset pooleliolevaid kohtumenetlusi teatasid osapooled, et võtavad süüdistused tagasi. Lepiti kokku, et Kuivallik müüb vaidluse keskmises oleva Winergy enamusosaluse USA investorile Devon Archerile – investorile, kellest sai eelmisel aastal koos USA asepres-

dendi Joe Bideni pojaga Ukraina suure gaasikompanii Burisma nõukogu liige.

Pärast osaluse müüki otsustasid Winergy ja Norvik Banka kõik kriminaal- ja arbitraazikohtu vaidlused katkestada ja süüdistused tagasi võtta. Kuigi osapooled leppisid kokku, et täiendavaid kommentaare ei jagata, näib võidukarikas Norvik Banka kätte jäävat – vaid pisut üle kuu aja enne Kuivalliku osaluse müüki Archerile sai viimasest Norvik Banka väikeosanik.

USA poliitikute siseringist Ida-Euroopasse. Septembri lõpus tegi Devon Archer oma ettevõttega Archer Diversified Investments LLC 8 miljoni euro suuruse investeeringu Norvik Bankasse, omandades 6,1% osakutest. Enne Norvik Bankat polnud Archer Lätti investeringuid teinud. Norvik Banka teatas, et nad tahtsid osanikeringi uut välisinvestorit, et tugevdada panga tegevust välisriikides. Archer

kavatseb järgmise aasta lõpuks veel 8 miljonit eurot Norvik Bankasse investeerida.

Kuivalliku osaluse omandanud Archer on Norvik Bankaga kokku leppinud Winergy võla restruktureerimises, mille käigus laieneb tuulepark enam kui kahekordseks.

Kuivalliku tülikast vaidlusest päästnud investor Archer on 41aastane ameeriklane, USA tehnoloogiaettevõtte Rosemond Seneca Technology Partners (RSTP) tegevdirektor ja kaasasutaja. Samuti tegutseb ta erakapitali- ja kinnisvarainvesteeringutega.

Peale selle, et ta on koos USA asepresidendi pojaga Ukraina gaasikompanii nõukogus, on Archeril lähedasi suhteid ka teiste USA mõjuvõimsate poliitikutega. Näiteks on ta USA välisministri John Kerry perekonnatutav ning 2004. aastal oli ta Kerry presidendikampaania vanemnõunik ja rahakoguja.

Kuivallik sattus Läti pangaga konflikti kolm aastat tagasi, kui andis laenu Läti suuri-

mat tuuleparki omavale ettevõttele Winergy. Ettevõttele tekkis aga teise laenuandja Norvik Bankaga raskusi ja Kuivalliku laenu päästmiseks konverteeriti tema laen ettevõtte osaluseks, tehes temast Winergy enamusosaniku. Vaidlused Norvik Bankaga aga ei lõppenud.

Vastastikused süüdistused. Norvik Banka laenas Winergyle 2012. aastal 18,6 miljonit eurot, ent juba paar kuud hiljem kutsus laenu tagasi, sest väidetavalt ei teinud ettevõtte kokkulepitut tagasimakseid. See pani Winergy raskesse olukorda, mis viis lõpuks ettevõtte saneerimiseni. Norvik Banka süüdistas Winergyt fiktiivsete ettevõtete kasutamises, et rahavoogu Winergyst välja suunata. Winergy esindajad olid aga veendunud, et vene oligarhide mõjuvõimu all olev Norvik Banka tahab korraliku käibe ja kasumiga tuulepargifirmat endale saada.

Konflikti algusajal 2012. aastal oli Norvik

Parim valik Lenovo sülearvuteid!

flex
SÜLEARVUTIKESKUS

Lenovo Thinkpad X1 Carbon
Kõige kergem 14" sülearvuti!

- > Intel i5 5200U 2.2 GHz
- > 4 GB mälu, 180GB SSD
- > 14" 1920x1080 matt ekraan
- > Kaal: 1.36 kg. Aku kestab 9 tundi
- > Windows 7 Professional 64bit
- > Garantii 3 aastat

1195€ 1799€

Lenovo Thinkpad W550s
Võimas mobiilne tööjaam!

- > Intel i7 5500U 2.4 GHz
- > 16 GB mälu, 512GB SSD
- > nVidia Quadro K620M 2GB
- > 15.5" 2880x1620 IPS matt ekraan
- > Kaal: 2.32 kg. Aku kestab 17 tundi
- > Windows 7 Professional 64bit
- > Garantii 3 aastat

2049€ 2849€

- ✓ Kohapeal üle 100 erineva äriseeria sülearvuti!
- ✓ E-poest tellides kaup kätte 3 tunniga!*
- ✓ FLEX Sülearvutikeskus on suurim Lenovo sülearvutite müüja Eestis.

* Kehtib tellimustele, mis on esitatud tööpäeviti 10-16 ja kaup on kohal olemas. Transpordi hind 10€. Hinnad sisaldavad käibemaksu 20%.

TALLINNAS: Mustamäe tee 29

TARTUS: Riia 128

flex.ee

Ä Tasub teada Kuivallik nõudis Lätilt üle 50 miljoni euro

Läti tuulepargi suuromani-kuks saanud Indrek Kuivallik astus möödunud aasta detsembris ekstreemse sammu ja kaebas Läti riigi kohtusse, nõudes vähemalt 51 miljonit eurot kompensatsiooni Winergy tekitatud kahju eest.

Nimelt kehtib Eesti ja Läti vahel juba pea 20 aastat investeeringute kaitse leping, mida Läti Kuivalliku sõnul ei täitnud.

Winergy enamusosanikust ettevõtte Wind One juhatuse esimehe Henri Treude sõnul käitus Läti riik nendega lausa erandlikult, sest vene oligarhide mõjuvõimu all olevad riigiametnikud on Winergyt koguni rünnanud. Kuivallik oli leppe sõlmimisest 1996. aastal esimene ettevõtja, kes terve riigi investeeringute kaitse lepingu rikumise eest kohtusse kaebas.

← **STARMANI** üks asutajaid Indrek Kuivallik on kõik vaidlused Läti pangaga lõpetanud ja selle kohta kommentaare ei jaga.

FOTO: ANDRAS KRALLA

51

miljonit eurot kompensatsiooni nõudis Indrek Kuivallik Läti riigilt.

Banka üheks osanikuks vene juurtega äri-mees Juri Šapurovs. Winergy omanikfirma Wind One juhatuse esimehe Hendri Treude sõnul üritas Šapurovs oma mõjuvõimu kasutades Läti ametnikke ümber sõrme keerata, et tulutoov tuulepark enda kätte saada. "Šapurovs on väga mõjuvõimas inimene. Ta korraldas ettevõttele panga kaudu laenu ja hakkas seejärel sepitsema, kuidas ettevõtet enda kontrolli alla saada," ütles Treude eelmisel aastal. Tõllal vastas Šapurovs, et sellised süüdistused on alusetud.

Praeguseks on Norvik Banka suurosanik venelane Grigori Guselnikov.

2012. aastal oli Norvik Banka pankroti äärel, ent viimasel minutil päästis panga Ungari investor Shandor Demyam. Eelmise aasta lõpetas Norvik Banka üle 43 miljoni euro suuruse kahjumiga. Lätis on kahtlustatud, et Guselnikov kandib Norvik Bankast raha välja.

↑ **ÄRIPÄEVA** peadirektor Igor Rõtov. FOTO: EIKO KINK

Eraisikud asutasid ajakirjaniku elutöö- preemia

Viis ajakirjandustustaustaga eraisikut moodustasid fondi ajakirjaniku elutööpreemia ja noorajakirjaniku preemia väljaandmiseks.

Peemia väljakuulutamist ja kätteandmist hakkab korraldama Eesti Ajalehtede Liit.

Fondi suurus on 10 000 eurot, mis jaguneb kahe preemiasaaja vahel. Summa annetavad fondi Ekspress Grupi suuromanik Hans H. Luik, Äripäeva peadirektor Igor Rõtov, kirjastuse Tänapäev juht ja üks omanikke Toomas Leito, Maalehe nõukogu endine esimees Jüri Ehasalu ja Ühinenud Ajalehtede nõukogu liige Margus Mets.

Elutööpreemia määratakse inimesele, kes on oluliselt edendanud Eesti ajakirjandust kas ajakirjanikuna või meediaorganisatorina. Saaja peab olema vähemalt 50aastane.

Noorajakirjaniku preemia määramise põhikriteeriumid on kirjutise kõrge professionaalsus ja lai kõlapind ühiskonnas. Preemia saab esitada kuni 30aastaseid kandidaate.

ÄRIPÄEV.EE

Rootsi elamispinnaga hädas

Rootsi suurima ehitusettevõtte Skanska juht ütleb, et Rootsi riigil ei jää muud üle kui pagulas-kriisist võimendunud elamis-pinna defitsiidis erasektoriga rohkem koostööd teha.

"See on Rootsi riigile tohutu risk ja tohutu võimalus," ütles

Skanska juht Johan Karlström agentuurile Bloomberg.

Karlström näeb pagulaskriisist võimalust uuesti laua peale tõsta erasektori ja avaliku sektori koostöö teema, millesse praegune valitsus üsna aralt suhtub. See aitaks kiiremini välja ehitada

infrastruktuuri, sealhulgas transpordiühendused, mis võimaldaks näiteks pealinna Stockholmii äärelinna ehitada uued elamurajoonid. Erasektor aitaks projekte kaasrahastada, pakub Karlström.

ÄRIPÄEV.EE

MAYER

ÄRIKVARTAL

Vanalinna lähedal | Tasuta parkimine | Soodsad kõrvalkulud | Privaatsed rõdud ja terrassid
Ruumide planeering vastavalt vajadusele | Võimalik üürida büroo koos laopinnaga

Täpsem info www.mayeri-arikeskus.ee

Aivo Käär
Äripindade konsultant
aivo.kaar@RE.ee
503 7135
66 88 666

Andi Pleskovski
Äripindade konsultant
Kutsetunnistus KKM 150501
andi.pleskovski@RE.ee
508 0550
66 88 666

Elamispinnad | Äripinnad | Hindamine | Konsultatsioon | Kogemus aastast 1995

Asfaldiparandus

www.asfalt.ee
+372 5566 2613

Asfaldis augud?
Plats asfalteerida?

KÕIK ASFALTEERIMISTÖÖD
KIIRELT JA SOODSALT

Väike korterelamu Kristiine harmoonilises elukeskkonnas

Hinnad siseviimistusega alates 1690 €/m²

- 2- ja 3-toalised korterid 2016 suvel valmivas esinduslikus ja elegantsses kortermajas Lillekülas
- Privaatne haljastatud sisehoov

KORTERITE MÜÜK:
Tel +372 55621 999
e-post: info@moon21.ee

www.moon21.ee

KONFLIKT

NATO ja Venemaa vahel tõusid pinged. Türgi tulistas alla Vene lennuki

↑ **VENEMAA** ja Türgi arvamused lahknud, kas Vene lennuk oli tulistamise ajal Türgi või Süüria kohal. FOTO: EPA

Ä Kommenteer Meeleolud Türgis

HILLE HANSO
vabakutseline ajakirjanik Türgis

See on ootamatu pööre, alles Antalya G20 tippkohtumisel vahetasid Türgi president Erdogan ja Venemaa president Putin sooje sõnu. Kuid eks olukord on vaatamata riigipeade sõnadele pingeline, NATO ja Venemaa lennukid pole ajaloos seni üksteisele nii lähedal võidelnud. Türgi on suuruselt teise sõjaväega NATO liikmesriik ja regioonis oluline partner.

Türgis on täna (eile – toim) sise- ja välispoliitiliselt kuum. Eelkõige on fookuses ametisse astuv uus valitsus, kuid tähtsusele teine teema on Vene-Türgi suhete tulevik.

Väidetavalt olid Vene lennukid Türgi õhuruumi rikkunud paaril korral ka oktoobris.

Venemaa operatsioonid toimusid väga lähedal Türgi piirile ja Türgi oli korduvalt hoiatunud, et õhuruumi rikkumisele vastatakse karmilt. Piirkond, kus Venemaa operatsioone tegi, pole Daeshi kontrolli all, seal elavad turkmeni hõimud, kelle kogukonda on Venemaa pommitamine tõsiselt kahjustanud. Türgi hoiatas, et vastutab oma sugulasrahvuse ja liitlase eest Süürias. Seoses Venemaa toimingitega Süürias on tekkinud uus põgenikelaene Türgi poole.

Vast ametisse astuv energiaminister teatas täna (eile – toim), et tema vaatamata kõigele Türgi- Vene suhete osas pessimistlik pole ja loodab energia- valdkonnas tõhusat koostööd.

Venemaa president Vladimir Putin nimetas Vene ründelennuki allatulistamist Süüria-Türgi piiril hoobiks selga, mille andsid terroristide kaasosalised.

Putin kommenteeris eilehommikust intsidendi kohtumisel Sotšis Jordaania kuninga Abdullah IIga, millest tegi otseülekanne telekanal Russia Today.

“See sündmus väljub terrorismi vastu võitlemise raamidest. Muidugi, meie sõjaväelased võitlevad terroriga kangelaslikult. Kuid tänane kaotus on hoop, mille andsid meile terroristide kaasosalised. Teistmoodi ma seda, mis juhtus, ei nimetaks,” rääkis Putin. Ta lisas, et juhtunud on tõsised tagajärjed Moskva ja Ankara suhetele.

Venemaa välisminister Sergei Lavrov tühistas kolmapäevaks plaanitud visiidi Ankara ja hoiatas venemaalasi Türki reisimise eest. Lavrov ütles, et terrorismioht Türgis ei ole sugugi väiksem kui Egiptuses.

Putin: NATO Islamiriigi teenistuses. Putin heitis Türgi võimudele ette, et nad võtsid esmalt ühendust NATOga, mitte Venemaaga. “Nagu oleksime meie lasknud alla Türgi lennuki, mitte nemad meie oma. Kas nad tahavad panna NATO Islamiriigi teenistusse?”

Türgi sõjaväe peastaap on öelnud, et ründelennuk F-16 tabas tundmatut lennukit, mis väidetavalt tungis Türgi õhuruumi, oli seal viis minutit ega reageerinud kümnele hoiatusele.

Kremlis esindaja Dmitri Peskov teatas, et kindlate allikate väitel asus lennuk õhuruumi Süüria territooriumi kohal.

Eile pärast alliansi liikmete erakorralist nõupidamist ütles NATO peasekretär Jens

„Ma ei tea, kellel seda vaja oli, kuid mitte meil.“

Venemaa president Vladimir Putin

4%

KUKKUS eile pärast Vene ründelennuki allatulistamist Türgis Istanbuli börs.

Nii Vene kui ka Türgi börs langesid eile

Viimase kuue päeva jooksul üle 8% kerkunud Vene rublapõhine Micexi börsiindeks langes eile 3,34% ja Istanbuli börs kukkus uudise peale 4,39%.

Moskvas asuva varahaldusfirma Sputnik Asset Managementi tegevjuht Aleksander Losev rääkis Bloombergi uudistekanalile, et turud reageerivad uudisele emotsionaalselt. “Uudised viitavad regioonis kasvavale geopoliitilisele riskile.”

Türgi liir tegi eile kõigist arenevate turgude valuutadest halvima esitluse, nõrgenedes USA dollari suhtes 0,8%. Vene rubla tugevnes seevastu USA dollari

suhtes 0,67% ja ühe dollari eest tuleb välja käia 65,74 rubla.

Rubla tugevnemisele on kaasa aidanud toornafta hinna taastumine – nii Brenti kui ka USA toornafta (WTI) hind kerkis eile ligi 1,4%.

Londonis asuva Toronto Dominion Banki arenevatele tur-

gudele spetsialiseerunud analüütik Cristian Maggio leidis, et liiri reaktsioon tundub loogiline. “Juhtunu näitab, et turg alahindab oluliselt regiooni geopoliitilist riski.”

Ka kõik Euroopa suurimad börsid lõpetasid eile päeva miinuses.

gudele spetsialiseerunud analüütik Cristian Maggio leidis, et liiri reaktsioon tundub loogiline. “Juhtunu näitab, et turg alahindab oluliselt regiooni geopoliitilist riski.”

Ka kõik Euroopa suurimad börsid lõpetasid eile päeva miinuses.

Stoltenberg, et olukord on tõsine, kuid selle lahendab diplomaatia ja pingete mahavõtmine. Kohtumise kutsus kokku Ankara. Türgi andis liitlastele juhtunust ülevaate ning Stoltenbergi sõnul toetas Türgi versiooni ka alliansi teiste liikmete informatsioon.

Stoltenberg ütles, et NATO on Türgiga solidaarne ja toetab riigi territoriaalset teraviklikkust. Samas rõhutas ta, kui oluline on tagada, et taolised intsidendid tulevikus ei korduks.

NATO arutab, kuidas vähendada riske ja suurendada prognoositavust ja läbipaistvust. Seda nõuab uus julgeolekuolukord NATO piiridel.

Stoltenberg kutsus Ankarat ja Moskvat üles juhtunu omavahel selgeks arutama ning kõiki osapooli panustama selleks, et pingeid maha võtta.

Vastuseks küsimusele, kuivõrd nähakse võimalust Venemaaga koostööks võitluseks end Islamiriigiks nimetava terrorirühmituse ISIS vastu, ütles Stoltenberg, et kõik jõupingutused selle eesmärgi nimel on teretulnud.

Enamik Venemaa õhulööke on aga piirkonnade pihta, kus ISIS ei ole.

Euroopa Ülemkogu president Donald Tusk manitses eile Twitteri vahendusel, et praeguses ohtlikus olukorras Venemaa lennuki allatulistamise järel tuleb kõigil hoida külma pead ja säilitada rahu.

Saksamaa välisminister Frank-Walter Steinmeier kutsus Moskvat ja Ankarat üles arukust säilitama. “See võib tähendada mitte üksnes tagasilööki, vaid ka äsja välgatanud lootuskiire kadumist,” vahendas tema sõnu telekanal Al-Manar. “Ma loodan, et mõlemas pealinnas jääb peale arukus.”

Suurbritannia peaminister David Cameron soovitas Venemaal ja Türgil juhtunud omavahel otse arutada, et vältida olukorra eskaleerumist ja intsidentide kordumist, ütles Cameroni pressiesindaja.

Piloodid tapeti. Ründelennuki kaks pilooti jõudsid katapulteeruda, kuid türkmeeni mässulised Süürias kuulutasid, et lasid allatulistatud Vene lennukist Su-24 katapul-

teerunud piloodid maha, vahendas Delfi. 2. rannikudiiviisi asekomandör Alpaslan Celik kinnitas Türgi uudisteagentuurile Dogan, et mõlemad piloodid tapeti, kirjutas Hürriyet Daily News. “Me lasime piloodid maha, kui nad langevarjudega maandusid. Nende surmukehad on siin,” ütles Celik.

Venemaa kaitseministeerium rõhutas, et pommitaja asus kindlalt Süüria territooriumi kohal, kuid Türgi jagas avalikkusele radaripilti, mis näitas, et Su-24 rikkus Türgi õhupiiri.

Süürias viibiv inimõiguste vaatlusrühm kinnitas Reutersile, et sõjalennuk tulistati alla riigi põhjaosas mägisel Latakia provintsis ning lisas, et seda sihikule võttes polnud selgust, kas lennuk kuulus Vene või Süüria õhujõududele.

Süürias paiknevad Vene pommitajad on ka varem mitu korda Türgi õhupiiri rikkunud. Oktoobri alguses pidi Vene suursaadik neid rikkumisi ka diplomaatilisel tasandil selgitama.

ÄRIPÄEV

Millised on eestlaste lemmikaktsiad?

Ä JUHAN LANG
juhan.lang@aripaev.ee

Eesti investor, kes tahab leida hoiuseintressist parema tootluse ja kes paigutab raha pigem pikalt, on üha rohkem dividendiaktsiate usku ja eelistab eelkõige kohalikke aktsiaid, rääkis LHV maaklertegevuse juht Alo Vallikivi.

Vallikivi toonitas, et panga klientide seas on selgelt välja kujunenud kaupleja ja investori erisus. Pikaajalisele investorile on tema kinnitusel korralikku dividenditootlust suutnud pakkuda Tallinna Vesi, kuid ka Tallink, Merko Ehitus ja Olympic Entertainment Group, mis suudavad dividenditootlusega alista da inflatsiooni ja hoiuseintresse.

Investorid, kes soovivad saada pigem tulu aktsiate hinna tõusust, vaatavad Vallikivi kinnitusel USA tehnoloogiasektori poole. Vahelduva eduga on LHV enimkaubeldud aktsiate edetabelis Facebook, Apple, Alphabet (endine Google) ja Tesla. Tavaliselt on selliste investorite investeerimishorisont lühem.

Jätkub trend, mis on popp ka mujal maailmas – pikaajalisel investeerimisel eelistatakse börsil kaubeldavaid фонде (ETFe). Valik on lai, kuid taas on eespool USA-suunalised ja tehnoloogiasektoris panustavad fondid.

“Kauplejate lemmikud on võimendusega ETFid,” lisas Vallikivi. “Vahelduva eduga on tabelis ka nafta, gaasi ja pangandussektori liikumistele panustavad fondid. Siin on reegel, et kui mõnes sektoris on suuremad liikumised üles või alla, siis liiguvad kauplejad just sellesse sektorisse. Tegemist on ennekõike lühiajaliseks kauplemiseks mõeldud instrumentidega ning investoritel tasub nendest eemale hoida.”

↑ LHV maaklertegevuse juhi Alo Vallikivi sõnul eelistavad Eesti pikaajalised investorid börsil kaubeldavaid фонде.
FOTO: ANDRES HAABU

Ä Tasub teada Kauplejad eelistavad võimendusega ETFe

LHV TOP 10 kaubeldud aktsiad

Tallinna Vesi (TVEAT)
Tallink Grupp (TAL1T)
ProShares Ultra VIX Short-Term Futures (UVXY)
Siauli Bankas (SAB1L)
Olympic Entertainment Group (OEGIT)
Merko Ehitus (MRK1T)
Tallinna Kaubamaja Grupp (TKMIT)
Ventspils nafta (VNF1R)
Harju Elekter (HAE1T)
Direxion Daily Gold Miners Bull 3X ETF (NUGT)

ALLIKAS: LHV

USA ettevõtete kasum kukkus 25 miljardi võrra

Eksportijaid räsitud tugeva dollari ja madala nafta hinna tõttu on tänavu esimese kolme kvartaliga S&P 500 aktsiaindeksi ettevõtete kasum kahanenud 25 miljardi dollari võrra.

Praeguseks on oma tulemusel avaldanud ligi 96% S&P 500 indeksisse kuuluvatest ettevõtetest. Jätkuvate tegevusvaldkondade puhaskasum kolme kvartali peale kokku on 804 miljardit dollarit. Mullu samal ajal oli summa 828 miljardit dollarit.

Ettevõtete koondkäive on mullusega võrreldes vähenenud 287 miljardi dollari võrra, vahendas Bloomberg. Kasum aktsia kohta on kolmanda kvartali seisuga vähenenud aastaga 3,3% võrra, mis tähendab, et tegemist on olnud halvima tulemuste hooajaga alates 2009. aastast.

Kõige valusama löögi on saanud energiasektor, kus kasumid kahanesisid mullusega võrreldes 57%.

ÄRIPÄEV.EE

TOORAIN

Kuld vajub sügavamale põhja

Kulla hind jõudis viie ja poole aasta madalaima tasemeni, vahendas MarketWatch. “Põhitähelepanu on USA dollaril ja intressimäärade tõusuootustel,” ütles investeerimisfirma Insignia Consultanti turuanalüütik Chintan Karnani. “Investorid kasutavad praegust olukorda ära. See tähendab, et iga kord, kui kulla hind veidi tõuseb, hakatakse jälle müüma.” Kulla detsembrikuu futuuride hind kukkus eile 0,9 protsenti, 1066,8 dollarini unts.

RESSURSS

Rootsi tahab piirata pagulaste vastuvõttu

Rootsi avalikustas eile meetmed, mille eesmärk on järsult vähendada riiki saabuvate pagulaste hulka. Rootsi muudab seadusi, et need vastaksid vaid ELis kehtivale miinimumile, vahendas Dagens Industri. Karmistatakse elamisloa saamise tingimusi, perede järeletoomise võimalusi, kärbitakse toetusi. “Lühidalt öeldes peab rohkem inimesi nüüd asüüli taotlema teistes riikides,” ütles peaminister Stefan Löfven.

Kui suur on Sinu äritehingu risk?

Krediidiireitingu raport

näitab, kas Sinu äripartner suudab ka tulevikus oma arveid maksta.

Vaata:

www.e-krediidiinfo.ee

Sanktsioonid Venemaa vastu pikenevad

Kolm Euroopa diplomaati andsid teada, et Euroopa Liit plaanib jaanuaris võtta suure töönaosusega vastu otsuse, mille alusel pikendatakse Venemaa-vastaseid sanktsioone kuue kuu võrra, vahendas Bloomberg. Diplomaatide hinnangul pikendatakse sanktsioone hoolimata sellest, et lääneriikide Süüria-koostöö Venemaaga on hästi käima läinud.

Sanktsioonide pikendamise põhjuseks tuuakse asjaolu, et Ukrainas pole erilisi muutusi olnud ning seetõttu ei jää muud üle kui sanktsioone pikendada.

Euroopa Liidu liikmesriikide juhid arutavad Venemaa-vastaste sanktsioonide küsimust 17. ja 18. detsembri tippkohtumisel.

6

kuu võrra otsustab Euroopa Liit ilmselt jaanuaris pikendada Venemaa-vastaseid sanktsioone.

Sanktsioonide pikendamiseks peavad nõusoleku andma kõik Euroopa Liidu liikmesriigid, kuid paljudele riikidele on Venemaa-vastased sanktsioonid juba praegu kalliks maksma läinud.

ÄRIPÄEV.EE

Argentina pöörab paremale

Argentinat ootavad ees suured muutused, sest pühapäeval toimunud presidendivalimistel sai võidu parempoolne opositsiooniliider Mauricio Macri. See tähendab, et 12 aastat vasakpoolset populismi on läbi saanud, kirjutas Bloomberg.

Arvatakse, et Macri valimine presidendiks tähendab, et Argentina majandust hakatakse liberaliseerima ja suhted USAga paranevad. Lisaks sellele muutub Ladina-Ameerika poliitiline olukord tervikuna.

Macri sai valimistel 51,4 protsenti häältest. Tema vastu kandideeris võimupartei kandidaat Daniel Scioli. Pühapäeva õhtul toimusid Macri peakorteris ka pidustused, kus Macri ütles, et Argentina jaoks on algamas uus ja imepärane periood.

Keskendub valuutamurele. Esmaspäeva hommikul ütles Macri, et esimese ajana likvideeritakse valuutapiirangud. Selleks kutsus ta appi ka Argentina Keskpanga. Välisvaluutareservide vähenemine on Argentinale tekitanud palju probleeme ning uue presidendil sõnul tuleks välja uurida, kui tõsine olukord on. "Me vaatame üle riigieelarve ning proovime aru saada, mis tegelik seis on. Samuti oleks vaja teada, milline on seis keskpangas," ütles Macri. "Valuutapiirangud on viga, informatsioon ei liigu, statistikale ei ole ligipääsu, keskpang pole sõltumatu – need probleemid tuleb lahendada."

Uus president oli varem Buenos Airese linnapea, rikas äri- mees ja ühe populaarse jalgpalliklubi endine juht. Ta on lubanud suhelda riskifondide võlausaldajatega, et suurendada usaldusväärsust investorite silmis. Macri tahab ka vähendada inflatsiooni ja riigieelarve defitsiiti.

ÄRIPÄEV.EE

TAGATIS

Pangandusliit saab kolmanda samba - hoiusekindlustuse. 2017. aastal esimene etapp

A SIRJE RANK
sirje.rank@aripaev.ee

Saksamaa vastuseisust hoolimata esitas Euroopa Komisjon eile euroala ühtse hoiusekindlustuse loomise eelnõu, millega Eesti pangakontol talletatud euro oleks niisama kindel kui euro Kreeka või Saksamaa pangas.

Ühine hoiusekindlustus on kolmas ja seni puudunud element euroala pangandusliidus, mis kõik kokku peab ära hoidma selle, et vastutustundetu laenu võtmine ja andmine rahaliidu ühes või teises otsas liitu jälle lõhki kiskuma hakkaks.

Kreekast vallandunud kriisiga tuli selgelt välja, et ühtne finantsturg vajab ka Euroopa tasandil järelevalvet, pangaprobleemide lahendamist ning hoiusekindlustust. Viimane on sündinud kõige vaevalisemalt, sest ükski liikmesriik ei taha teise vigade eest vastutada.

Pangad korda. Eriti häälekalt on Saksamaa nõudnud, et enne tuleb muud pankade reguleerimiseks kokku lepitud reeglid ja rakendusaktid jõusse saada. Sama mõtet kordas äsja Hollandi rahandusminister ja euroala rahandusministreid ühendava Eurogrupi juht Jeroen Dijsselbloem. "Kui me jätkame arutelusid ainult sellest, kuidas me Euroopas riske peaksime jagama, siis pole suurt entusiasmi lootat," ütles ta agentuuri Bloomberg vahendusel.

On aga teine asi, kui paralleelselt tegeletakse ka pangandussektori riskide vähendamiseks – otsustades näiteks ära, kuidas kä-

Kui me jätkame arutelusid ainult sellest, kuidas me Euroopas riske peaksime jagama, siis pole suurt entusiasmi lootat.

Eurogrupi juht Jeroen Dijsselbloemi sõnul tuleb enne pangandus reeglite järgi korda saada

sitleda riigivõlakirjadega seotud riske (kriis näitas, et tegemist ei ole riskivaba varaklassiga) ning kaotades erisused pankade kapitali arvutamisel. "Kui me saaksime selle kõik ühte paketti panna, siis on see kasulik kõigile." Euroopa Komisjon ongi nii talitanud. Lisaks on ühtse hoiusekindlustuse käivitumine plaanitud järk-järgult – täielikult toimiks see alles 2024. aastal.

Komisjoni kava järgi käivitub esimeses etapis 2017. aastal riikide hoiusekindlustuse süsteemidele Euroopa tasandil edasikindlustus. See tähendaks, et riskid jääksid valdavalt liikmesriigi tasandile. Ühiskindlustuse vahendeid saaks kuni teatud piirini kasutada alles siis, kui riigi enda tagatisfond on ammendatud, ja ainult tingimusel, et riik on 2014. aastal vastu võetud hoiuste tagamise direktiivi sätted rakendanud. Eestil näiteks on direktiivist lähtuvad muudatused tagatisfondi seaduses praegu riigikogus, olles läbinud esimese lugemise. Direktiivi seadustesse ülevõtmise tähtaeg oli juulis.

Saksamaa esialgu ettevaatlik. "Ühtsele hoiusekindlustusele on juurdepääs ainult siis, kui ühiselt heakskiidetud reeglid on täielikult ellu viidud," kordas eile Euroopa Komisjoni rahaliidu reformi eest vastutav asepresident Valdis Dombrovskis. "Paralleelselt tuleb astuda lisasamme pangandussüsteemi riskide vähendamiseks," jätkas ta. "Meil tuleb vähendada pankade tihedat seost riigirahandusega ning jõustada kokkulepitud reeglid, mis panganduskriis ei paneks maksumaksjaid jälle esimesele kaitseliinile."

Saksamaa on väljendanud kartust, et riskide jagamisel võib teistel liikmesriikidel tekkida kiusatus Saksamaa maksumaksjate peale lootma jääda, selle asemel et oma probleemidega tegeleda. Novembri alguses võt-

EUROOPA KOMISJONI rahaliidu reformi eest vastutav asepresident Valdis Dombrovskis lubab ligipääsu ühtsele hoiusekindlustusele vaid neile riikidele, kes täpselt reeglite järgi toimeta- vad. FOTO: EPA

DODGE RAM AMERICAN BEAUTYST

- KÄIBEMAKSUVABA
- KIIRE TARNE
- PARIM HIND

LÄIKE TEE PÕIK 2, 75312 RAE VALD
TELEFON: 55 17 637
E-MAIL: KAROL@AMERICAN.EE

Dodge Ram 1500 mudelid:
Keskmine kütusekulu 8,8 - 15,5 l/100km,
CO₂ emissioon 246 - 355 g/km.

TULE PROOVISÕIDULE! ★ WWW.AMERICAN.EE

Ä Pane tähele Milleks pangandusliit?

Pangandusliidu loomine on osa rahaliidu reformist.

Vajalik selleks, et riigipiire ületav finantsturg ja ühtne rahapoliitika toimiks ning et ka järelevalve ja kriisihaldus oleksid riikideülesel tasandil – pankade probleemid ei või võimendada pangaga asukohariigi probleeme ja vastupidi.

Pangandusliit seisab kolmel sambal:
- Ühtne järelevalve käivitus 2014. aastal.
- Ühtne kriisilahendusfond käivitub 2016. aastal, kuid saavutab pankade maksetest plaanitud mahu alles 2024. Vahepealseks ajaks plaanitakse riikidelt krediidiiline.
- Ühtne hoiusekindlustus oleks olemas 2024. aastal, ühtset fondi hakatakse pankade maksetest looma kohe.

tis Saksamaa parlament vastu resolutsiooni, mis soovib valitsusel mitte nõustuda komisjoni ühtse hoiusekindlustuse loomise ettepanekuga.

Komisjon on püüdnud mitmel moel seda riski maandada.

Käivitub etappidena. Ühtse hoiusekindlustuse süsteemi esimene etapp kehtiks kolm aastat, seejärel ühisosa laieneks – 2020. aastast jõustuks nn kaaskindlustuse süsteem. Siin ei pea riik enam esmalt oma tagatisfondi ammendama. Ühine vastutus käivitub aga üsna madalalt tasemelt – 20%-lt, kasvades aastaks 2024 järkjärgult 100% ühtseks hoiusekindlustuseks.

Praegu on kõik liikmesriigid lubanud garanteerida hoiused kuni 100 000 euro ulatuses, kuid mingit garantiid Euroopa tasandil selleks ei ole. Liikmesriikide valmisolek lubadust täita on erinev ning kriisiolukorras võib riigil ka laenu saamine raske olla. Siit vajadus ühtse süsteemi järele – pankadele see kokkuvõttes lisakulu ei tähenda.

Paralleelselt ühtse hoiusekindlustusega pakkus Euroopa Komisjon eile välja ka samud panganduses riskide vähendamiseks. Näiteks vajaduse jätkata pankade kapitali arvutamise reeglite ühtlustamist, et olemasolevad puhvrid toimiksid kriisis ühtmoodi ning ühtne järelevalve oleks võimalikult efektiivne. Samuti vajaduse muuta riikide hoiuste tagamise süsteimid sarnasemaks – suured vahed on praegu ka fondide kapitaliseerituses. Näiteks Eesti tagatisfondi maht on 206 miljonit eurot. Selles kontekstis ootab lahendust ka riigivõlakirjade teema ja selle tagamine, et pankade riskid oleksid paremini hajutatud. Nii ei saaks pangad ülemäära palju investeerida ühe riigi võlakirjadesse.

Miljardär: kunstiteoste hinnad liiguvad praegu kahes suunas

Miljardär Ken Griffin peab kunstiteoste turul toimuvat muretekitavaks. Citadele riskifondi asutaja ja innukas maalide kollektsionäär ütles CNBC-le, et kunstiteoste turule on sisenenud liiga palju investoreid. Varem tegutsesid seal peamiselt kollektsionäärid ja maaklerid. “Ma arvan, et inimesed peaksid mõtlema, kas kunsti saab investeerinuna võtta,” ütles ta.

Tõsi, Modigliani maal “Nu couché” müüdi Christie’si oksjonil 170 miljoni dollariga – kallimalt on oksjonil müüdud vaid Picasso maal “Alžeeria naised”.

Griffini sõnul on odavamate maalide turg aga ära vajumas. “Me näeme, et kõige kuulsamate kunstnike parimaid töid müüakse rekordiliste hindade eest,” ütles ta. “Aga parimate kunstnike teisejärgulised tööd

2

miljardi dollari eest müüdi maale kahe nädalasel müügil Sotheby ja Christie’si oksjonimajas.

ja vähemtuntud kunstnike parimad tööd on hinnas langema hakanud.”

Hiljuti lõppes Sotheby ja Christie’s oksjonimajade müük. Mitme teose hind – näiteks Modigliani, Warholi ja Basquiati teosed – kujunes prognoositust kallimaks. Paljude hinnad olid aga madalamad ja mitmeid maale ei suudetud müüa.

ÄRIPÄEV.EE

PEREKINDLUSTUS

UUS!

Tahaksin
kodus olla,
kui...

Seesami Perekindlustusega
on alati mõnus perega
kodus olla!

PETREM
Laotehnika müük ja hooldus

**Saksa tehnika –
saksa kvaliteet!**

Petrem OÜ
Peterburi tee 38, 11415 Tallinn
Tel: +372 5088 387, +372 5154969
e-post: info@petrem.ee
www.petrem.ee

www.perekindlustus.ee

Tähelepanu, tegemist on kindlustusega. Teenuse pakkuja on Seesam Insurance AS. Tutvu tingimustega www.seesam.ee ja vajadusel küsi lisainfot kindlustusspetsialistilt.

Seesam

RIIGIFIRMA

Eesti Energia on sunnitud dividende kärpima. Palve rahandusministrile

KATARIINA KRJUTSKOVA
katarina.krjutskova@aripaev.ee

Eesti Energia tahab sel aastal maksta riigieelarvesse plaanitud kolmandiku võrra vähem dividende, et säilitada raskusi trotsides ettevõtte usaldusväärsus võlausaldajate silmis.

Möödunud nädalal pöördus Eesti Energia rahandusminister Sven Sesteri poole, et valitsus lubaks neil sel aastal maksta eelarves ettenähtud 95 miljoni euro asemel 62 miljonit eurot dividende.

Eesti Energia juhatuse liige Andri Avila nimetas põhjuseks turuolukorda, kus energia hind püsib jätkuvalt madalal. Samal ajal on tarvis kindlustada ettevõtte finantsnäitajate vastavust võetud kohustustele ehk võlausaldajate tingimustele. Lisaks tuleb tagada, et täiendavate negatiivsete muutuste korral turul suudaks ettevõtte hoida nõutavat finantssuhtarvude taset.

“Taotlus ei tähenda, et Eesti Energia ei vastaks esialgse dividendimakse puhul automaatselt enam võlausaldajatega kokkulepitud tingimustele,” ütles Avila. Ta lisas, et ettevõtte püsib siiani turul vaatamata ajalooselt madalatele energiahindadele.

Välisprojektid pole kokkuhoiu põhjus. Avila väitel on kulude kokkuhoid ettevõtte sees äärmiselt oluline. Eesti Energia on selle aasta kolmandas kvartalis ärikuludelt kokku hoidnud 20 miljonit eurot ning esimese üheksa kuuga võrreldes eelmise aasta sama perioodiga 52 miljonit eurot.

Tagasilööke välisprojektidega Avila raskuste põhjuseks nimetama ei kipu. “Oleme Jordaanias väga lähedal rahastamistegevuse lõpuleviimisele lähikuudel, et alustada sealse põlevkivielektrijaama ja karjääri rajamist,” sõnas Avila.

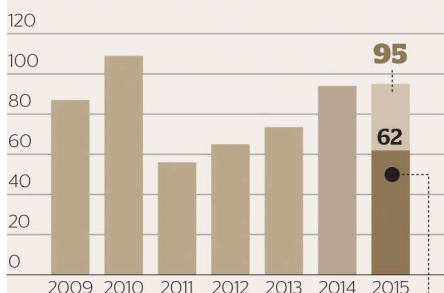
Eesti Energia on oluliselt vähendanud Utah’ projekti tehtavaid kulutusi ja jätkab toimingutega, mis on vajalikud varade väärtuse kasvatamiseks. Edasi tehakse keskkonnauuringuid, uuritakse tehnoloogia konkurentsivõime parandamise võimalusi ning vaadatakse üle projekti äriplaani.

Valitsus pole veel luba andnud. Rahandusministeeriumi pressiesindaja Kristina Haavala ütles, et valitsuse otsus Eesti Energia dividendimakse muutmise kohta peaks tule-

Võrdlus

Panus riigieelarvesse keskmiselt üle 80 mln aastas

Eesti Energia makstud dividend mln eurodes

Riigieelarves oli ette nähtud, et 2015 maksab Eesti Energia 95 miljonit eurot dividende, ent ettevõtte soovib maksta sellest vaid 62 miljonit.

ALLIKAS: EESTI ENERGIA ARUANDED

52

MILJONIT eurot on Eesti Energia viimase 9 kuuga raha äritegevuselt kokku hoidnud, võrreldes eelmise aasta sama ajaga.

ma lähapäevil, sest Sester on lubanud firmal maksta dividende novembri lõpus.

Prognoos on ületatud. Riigieelarve vaates Eesti Energia dividendide vähendamine probleeme ei tekita, kuna tänavune maksutulu ületab prognoositut tublisti. Näiteks maksis Swedbank suvel erakorralist dividendi 400 miljonit eurot, millest laekus oktoobris riigieelarvesse 100 miljonit eurot tulumaksu.

Rahandusministeeriumi andmetel oli septembri lõpul valitsussektori eelarve väikeses nominaalses ülejäägis. Oma osa on selles maksuameti töö.

Tänavu kümne kuuga laekunud maksutulu ületab mullust 471,5 miljoni euro võrra, sealhulgas käibemaksu on tänavu kümne kuuga laekunud 156,1 miljonit eurot rohkem kui möödunud aastal sama ajaga, sotsiaalmaksu 135,9 miljonit eurot rohkem ja juriidilise isiku tulumaksu 106,5 miljonit eurot rohkem.

Avila sõnul on veel vara hinnata, kui palju Eesti Energia tuleval aastal dividendide maksab.

”Taotlus ei tähenda, et Eesti Energia ei vastaks esialgse dividendimakse puhul automaatselt enam võlausaldajatega kokkulepitud tingimustele.

Eesti Energia juhatuse liige Andri Avila

Are Trepid
www.aretrepid.ee

TREPPIDE VALMISTAMINE

Are Trepid OÜ
Suur-Sõjamäe põik 9
tel 56 675 496
aretrepid@aretrepid.ee

SAEMATERJALI TOOTEV ETTEVÕTE JÄRVAMAAL SOOVIB LEIDA KOOSTÖÖPARTNERIT.

SAEME KETASSAERAAMIDEGA ÜMARMATERJALI KUNI 1000 m³ ÜHES KALENDRIKUUS

tel 51 05 565

avanti rent.ee
www.avantirent.ee

EKSKAVAATORITE, LAADURITE, LISASEADMETE, HAAGISTE JA TÖÖRIISTADE

RENT!

Tel: 51 51 959
info@avantirent.ee

Warmu-uunit ahjud Soomest
-Hubane toasoo mõistliku hinnaga!

LINTMAN

Kahhelahi kaalub 1300 kg ja kütab ära üle 70m² suuruse ruumi.

Tule ja tutvu Warmu-uunit ahjude valikuga ning küsi pakkumist!

Lintman salong
Lauliku 2b, Tallinn
tel 6 776 478

www.lintman.ee

Kahhelahi Kakluuni **3325 €**

Moslemid Eesti terroriprotsessil: ISISe toetamine on välistatud

MARI METS
mari.mets@aripaev.ee

Eile jätkunud Eesti esimesel terrorismiteemalisel kohtuprotsessil tunnistusi andnud moslemid kinnitasid, et Eesti islami kogukonnas pole teadlikult korjatud raha eestlasest islamivõitleja toetuseks, sest see oleks islami põhimõtete vastuolus.

Tunnistajapingis olid Harju maakohus Eesti islamikogukonna juht, imaam Ildar Muhamedšin ja Saaremaal elav eestlannast moslem Kätlin Hommik-Mrabte, kelle mõlema jaoks olid terrorismi rahastamises ja moraalses toetamises süüdistatavad kohtualused Ramil Khalilov ja Roman Manko Eesti moslemite ringkonnast tuttavad.

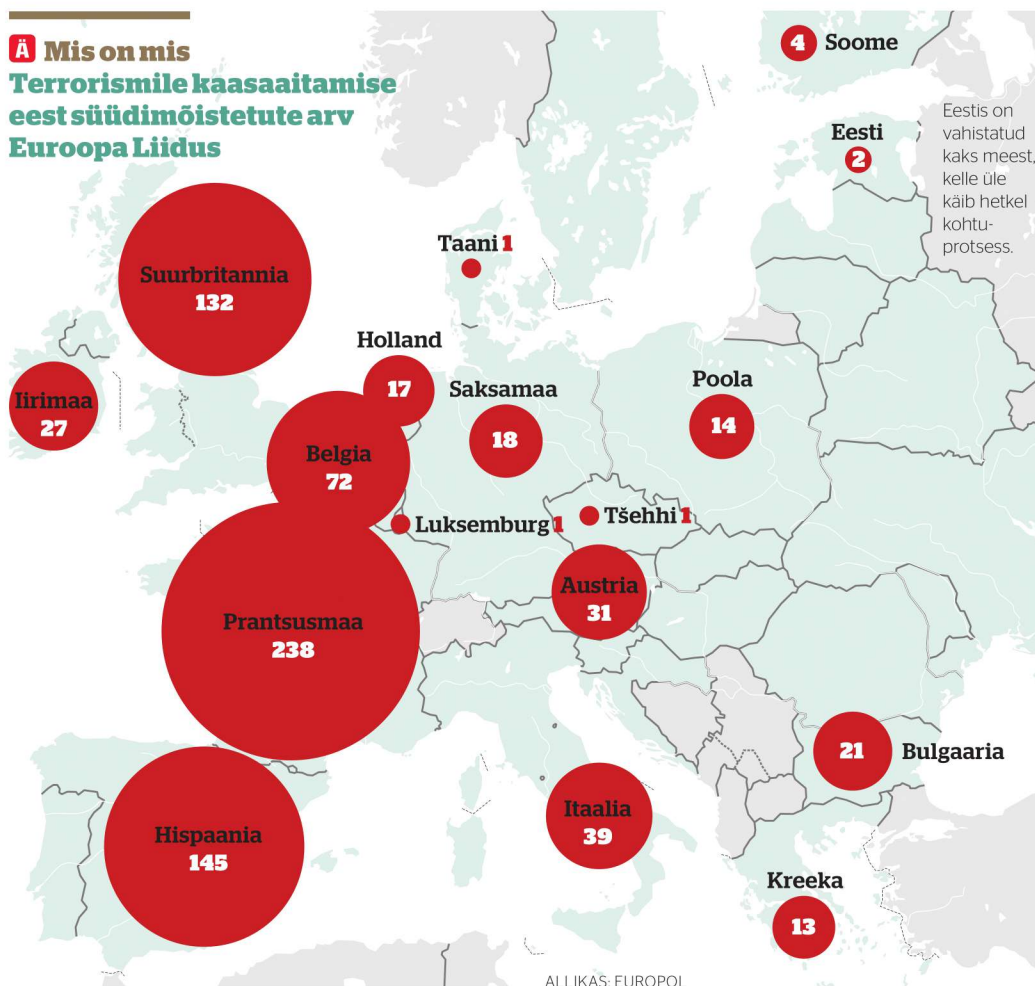
Araabia keelt valdavad tunnistajad selgitasid põhjalikult islami tavasid ja põhimõtteid ning imaam Muhamedšin kinnitas, et Eestist Süüriasse islamivõitlejaks läinud Ivan Sazanakovit toetamises süüdistatavad Khalilov ja Manko on mõlemad jumalakartlikud ja korralikud inimesed, kes õpivad islamiusku üha põhjalikumalt tundma.

Ohvriteks eelkõige moslemid ise. Muhamedšin selgitas kohus, et abi osutamine abivajajatele on islami alussambana sisuliselt kohustuslik. "Prohvet Muhamed rääkis ka, et kes usub Allahisse ja viimse päeva, ei tohi olla naabri suhtes kitsi."

Sellest hoolimata välistas Muhamedšin võimaluse, et Eesti islami kogukond oleks toetanud teadlikult rahaliselt Süüriasse ISISe ridadesse ning hiljem sealt edasi Al Qaeda sse võitlema läinud Sazanakovit. "Minult pole tema jaoks kunagi abi küsitud, ka minu juuresolekul mitte. Ma ei tea midagi sellest."

Küsimusele, kuidas suhtub islami kogukond ekstremistlikesse ühendustesse nagu ISIS ja Al Qaeda, vastas Muhamedšin kõigepealt, et kas ta peab rääkima kogu koguduse eest või nagu islamiusuline või asjatundja.

Mis on mis Terrorismile kaasaaitamise eest süüdimõistetute arv Euroopa Liidus

Minult pole tema jaoks kunagi abi küsitud, ka minu juuresolekul mitte. Ma ei tea midagi sellest.

Eesti islamikogukonna juht, imaam Ildar Muhamedšin

Hiljem ütles ta, et islami õpetlased kogu maailmas mõistavad ISISe hukka. "See, mida nad teevad, on vastuolus islamiusuga. Nende tegude ohvriteks langevad eelkõige moslemid ise ja seepärast kogu islamimaailma õpetlased mõistavadki neid hukka," lausus ta.

Korjandused mošees. Sazanakovite pere lahkumise eel Ivani abikaasa Lolita Saznakovaga kok-

ku puutunud Kätlin Hommik-Mrabte kinnitas samuti, et tema ei tea, et nende tarvis oleks islami kogukonnas raha kogutud, ei Süüriasse sõitmise ega ka muudel üllana näivatel eesmärkidel. Eilsel avaistungil kinnitasid aga Khalilovi ja Manko kaitsjad, et mehed toetasid Sazanakovit rahaliselt, sest ta oli töötuks jäänud.

Hommik-Mrabte sõnul on Eestis moslemite ringkonnas tavapärane, et kui keegi jääb töötuks, siis tehakse tema heaks mošees korjandus. "Meil on Eesti moslemite list ja Facebooki grupp olemas. Kui minuni jõuab info, et hädas on mõni inimene, keda isiklikult tean, siis korraldame talle abi. Summad on seinalt seinale. Tuleb aidata ligimest nii siis, kui ta teeb halba või kui temale tehakse halba. Seda peab peatama ja kutsuma üles heale käitumisele."

Muhamedšin kinnitas, et islamivõitlejaks minemisele pole mitte ühtegi õigustust. Ta selgitas, et sõnale džihad, mis tähendab maksimaalseid jõupingutusi paremaks inimeseks saamiseks, et teenida ära jumala rahulu, võib olla väga palju tõlgendusi, eriti sõjalises tähenduses.

Džihaadi võib kuulutada ise pärast õpetlastega nõu pidamist islamiriigi juht, kui tunnetatakse välist ohtu, ja mõnikord õigustavad lihtsalt inimesed oma tegevust religiooniga.

Hommik-Mrabte lisas, et terrorism eksib paljude islami põhimõtete vastu. "Sõjaline konflikt on islami seaduses täpselt määratletud, näiteks ei tohi kaasa tsiviilelanikke, tappa naisi, lapsi ja vanureid, lõhkuda hooned, hävitada kirikuid-templid, tappa munki ja preestreid."

VÄLISPOLIITIKA

Iraani liider Putinile: USA ohustab Lähis-Ida

Iraani kõrgeim liider ajatolla Ali Khamenei lausus Teheranis kohtumisel Vladimir Putiniga, et USA Lähis-Ida poliitika ohustab mõlemat riiki, mistõttu peaksid Iraan ja Venemaa koostööd suurendama, vahendas Reuters.

Süüria kodusõjas toetavad Iraan ja Venemaa Süüria praeguse presidendi Bashar al-Assadi režiimi, samas kui lääneriigid, Türgi ning Pärsia lahe riigid tahaksid al-Assadi asemele kedagi teist.

Khamenei kiitis Putinit selle eest, et Venemaa annab Süüria konfliktis oma panuse, "neutraliseerides Washingtoni mõju" ning lisas, et Iraani ja Venemaa majandussuhted peaksid kindlasti tihenema.

MÜÜA

**TALLINNA KESKLINNA PIIRKONNAS
KINNISTUT OMAV JA HALDAV ETTEVÕTE.**
täpsem info ja pakkumised: raul.tamme@outlook.com

Aasta
viimased tööpäevad
veeda spaas!

2-päevane ööbimisega
**SEMINARIPAKETT
PÄRNUS**

Teid ootab:

- tervituskohv saabumispäeval
- seminariruumi kasutus kahel päeval
- 2 kohvipausi teile sobival ajal
- spaa- ja saunakeskuse võlud
- kahel päeval tervislik ja maitsev buffet-lõunasöök
- majutus mugavas kahekohalises toas koos hommikusöögiga, jpm.

Alates

70€

inimene

Ühenda töö ja lõõgastus!

Info ja broneerimine:

Tervis ravispaahotell
Seedri 6, 80010 Pärnu
Tel 447 9200
sales@spatervis.ee
www.spatervis.ee

tervis
ravispaahotell

OLE ROHELINE!

Kasutatud kontorimööbli müük

45€
(sisaldab km)

E-N 10 - 17 R 10-18
Tähetorni 21j, Tallinn
Tel 552 6608

www.Apuneks.ee

CFMOTO ATV 4x4 Model: CFORCE 500

Tähis: CF500-5A
Mootor: 500cm³
Veoskeem: 2wd/4wd/4wd lukk
Ülekanne: CV-Tech variaator
Käigud: L:H:N:R (automaat)

Hind al. **5190.-**
Kuumakse al. 103 EUR-i kuus

Selle mudeliga saab
TASUTA kaasa 150cm
laiuse lumesaha!

CFMOTO

Sõidukit on võimalik registreerida
tänavalegalse sõidukina Maanteeametis
L7e. kat. sõidukite registris

Rohkem infot: **www.cfmoto.ee**

standoor
Üksteist algab uus päev

- Garaažiused
- Tööstuslikud tõstused
- Tööstuslikud voldikused
- PVC-kiirullused
- Käärtõstukid
- Laadimisseadmed

**MÜÜK • PAIGALDUS • HOOLDUS
ÜLE EESTI**

Küsi lisaks **info@standoor.ee**
Tel 600 8930 • **www.standoor.ee**

LABOR

Virtuaalreaalsus aitab ehitusvigu vältida. Ehitamine muutub odavamaks

LIIS ILVES
kaasautor

Tallinna Tehnikakõrgkoolis asub kõrgtehnoloogiline 3D-ehituslabor, kus saab ruumiliselt kuvada tulevase hooneid ja rajatise.

Virtuaalreaalsus aitab vältida vigu, mis muidu tuleksid välja alles ehitamise käigus või lõpus. See teeb ehitamise odavamaks, sest virtuaalkeskkonnas on muudatusi lihtsam teha, kui hiljem hoonet ümber ehitada.

Tallinna Tehnikakõrgkoolis asuv BIM-labor (BIM CAVE) on arvutitega loodud virtuaalne keskkond. Kooli ehitusteaduskonnas dotsendi Aivars Alti sõnul on labor loodud ennekõike stereopiltide vaatamiseks – 3D-prille ette pannes tekib enda ümber virtuaalne reaalsus. “See on viiest ekraanist kokku pandud süsteem, kus on nii põrandale kui ka lakke vaadates võimalik näha pilti kolmemõõtmeliselt ja inimese vaateväljale omaselt 180 kraadi laiselt,” selgitas Alt.

↑ VIRTUAAL-REAALSUS aitab vältida vigu, mis muidu tuleksid välja alles ehitamise käigus või lõpus, selgitab 3D-ehituslabori kasulikkust Tallinna Tehnikakõrgkooli ehitusteaduskonnas dotsent Aivars Alt.

FOTO: EIKO KINK

Laborit võib Alti sõnul nimetada ka ehituskeskkonnaks, mille eripära on tavaliste kolmemõõtmeliste ekraanidega võrreldes see, et piltide sügavusmõõde on selgelt tajutav.

Labori seinu saab kasutada ka lihtsalt suure ekraanina. “Alguses ajasime taga ainult stereoskoopilist pilti, aga avastasime, et näiteks taristuobjektide puhul on oluline roll suurel presentatsioonipinnal, millel on võimalik näiteks pikka liiklussõlme suuremas mahus vaadata,” märkis Alt.

Projekteeritavaid hooneid saab laboris kuvada elusuuruses. “Kui seisate maja katusel või silla peal, siis tekkiv kujutis on võimalikult tõetruu,” kirjeldas Alt. “Majas saab ringi kõndida ka sellise vaatega, nagu näeb näiteks väike laps, saades aimu, kui kõrged on toolid ja muu mööbel,” kirjeldas ta.

Nutikam planeerimine. Ehitusuuenduste eestvedaja Eero Kotli rääkis, et tuhandeid aastaid on arhitekti nägemus hoonest olnud kolmemõõtmeline ainult tema enda peas, teised osapooled on pidanud parema puudumisel lähtuma kahemõõtmelistest joonistest.

“Uuringud näitavad, et joonistest on suuteline aru saada vaid väike osa inimestest,” tõdes Kotli. Labor aitab kõigil ehitise projekti osapooltel näha ja mõista, mida arhitekt-kavandaja neile täpselt pakub.

Lisaks on jooniste ja visualiseeringute lugemise juures üks suuri komistuskohi Kotli hinnangul see, et ka 3D-mudeldataud projekti puhul ei osata isegi suurelt ekraanilt vaadates tajuda, kas see on kümme protsenti suurem või väiksem. “Kui olla virtuaalses ruumis sees, siis tajutakse ruumi kõrgust paremini – tubadel kõrgusega 2,25 ja 2,5 meetrit on tohutu erinevus,” kirjeldas Kotli.

Seega saab arhitekt laborit kasutada ka oma mõtete kontrollimiseks. “Kui arhitekt on mudeldanud tulevikuhooone arvutisse, siis ta läheb ja kontrollib oma peas olevat kujutust reaalsuuruses,” selgitas Kotli.

“Virtuaalreaalsus aitab vältida vigu, mis muidu tuleksid välja alles ehitamise käigus või lõpus,” märkis Kotli. Ta lisas seejuures, et odavam on likvideerida potentsiaalsed vead virtuaalses keskkonnas, selle asemel et hiljem hoonet ümber ehitada.

“BIM-koobas on see koht, kus on võimalik ette kujutada ja üks ühele näidata, milline hakkab hoone seest või väljast välja nägema,” rääkis Kotli. Kõige tähtsam on tema sõnul just see, et labor lubab projekteerimisse kaasata erinevaid osapooli, mida Eestis seni sageli ei tehta.

Õed aitasid haiglat täiustada. Kotli tõi näiteks haigla projekteerimise. “Kui haiglaõed kaasatakse, saavad nad laboris anda tagasisidet, mis peaks haiglas olema teisiti, et neil oleks mugavam ja kiirem tegutseda,” kirjeldas ta. Need võivad olla rahaliselt väga kasulikud otsused. “Näiteks oskasid õed öelda, et palatit ei tohi nii laia teha, sest see teeb neile päevas sadu samme juurde,” kirjeldas Kotli.

Tänu sellele kavandati mitukümmend palatit väiksemad – iga säästetud ruutmeeter maksnuks valmishitatult 5000 eurot. Peale selle said tänu virtuaalruumile töötajad end trenida ning varakult selgeks saada, kus miski uues hoones asub ja kui kaua kulub punktist A punkti B liikumiseks.

“Kui kinnisvaraarendajad tahavad oma klientide vastu ausad olla, siis labor võimal-

EVIKO

EHITAME TARGALT

Ehituskogemus aastast 1991

- ✓ Mõistlikud lahendused
- ✓ Kogenud insenerid
- ✓ Energiasäästlikud majad

www.eviko.ee

Õpetaja 9A, Tartu
tel 730 6050
eviko@eviko.ee

Wiru Uks Tallinn OÜ

PAKUME

- Kvaliteetseid Ryterna garaažiukse
- BFT ja Somfy automaatikat
- Saksamaist GfA-Elektromateni tööstusautomaatikat

Paigaldusele lisaks pakume ka uste remonti ning hooldust.

Tel 50 44 798
wu@wu.ee

Vaata lisaks
www.wu.ee

dab projekte neile arusaadavalt ette näidata,” näitlikustas Kotli. Tema sõnul on üsna pea tavaline, et kõik tulevikuprojektid müüakse maha nii, et inimene mõistab, mida ostab.

Läbipaistvuse teenistuses. Praegu on Kotli hinnangul Eestis ehitusvaldkond küllaltki konservatiivne, olles suuremalt jaolt alles nõukogude ajas. “Nõukogudeaegse ehituse häda oli see, et mida sogasem, seda parem,” rääkis Kotli. Labor annab läbipaistvust.

Kotli tõdes, et meil on küllaltki palju niiõelda ludiide ehk inimesi, kes kardavad, et masinad hakkavad nende eest tööd ära tege-ma, ja seesuguseid inimesi BIM-labor ei huvi-ta. “On neidki, kes ütlevad, et see on väga kal-lis, saamata aru, et lõppkokkuvõttes on tege-likult võit palju suurem,” lisas Kotli.

Teisalt on tema sõnul ka edumeelseid, kes näevad, et labor tagab läbipaistvuse ja liht-sustab hoonete ehitamist. “Uue võimaluse-ga tuleb harjuda ja mõelda, kas tulla rutiin-ist välja, tehes asju teisiti ning saada sel-le abil endale konkurentsieelist või mitte,” sõnas Kotli.

Kotli usub, et koobas kogub üsna pea po-pulaarsust. “Ma ei näe väga muud võimalust, kuhu maailm võiks ehitusvaldkonnas min-na,” tõdes ta ja lisas, et rumal oleks ehitada maja valmis ja alles seejärel vigu märgata, kui virtuaalreaalsus lubab neid ennetada.

BIM-laborit võiks ja peaks Kotli hinnan-gul kasutama. “Arvan, et virtuaalreaalsu-se võimaldamine on mõne aasta pärast vä-ga tavaline nõupidamisruumi osa,” sõnas ta.

Labori sihtgrupp on üliõpilased, aga ka väljastpoolt tulijad – näiteks võivad arhitek-tid ja projekteerijad oma töid tellijatele näi-data ja lahendusi läbi mängida. “Nii saab tel-lija oma tulevases hoones juba varakult rin-gi käia,” märkis Kotli.

Veel saab laboris projekteerida, nõu pida-da ning loomulikult ka õpilaste töid esitle-da – labor võimaldab Alti sõnul kontrollida üliõpilaste jooniste lugemise oskust.

Kõik võiksid osa saada. Labori üks eesmärk on aidata populariseerida inseneriharidust laste seas. “Meil on lastele välja töötatud väi-ke programm, kus nad saavad tegeleda eri-nevate inseneriasjadega, sealhulgas kasuta-da seda laborit,” kirjeldas Alt. Ta lisas, et Teh-nikakõrgkoolile on oluline juba varakult in-senerivaldkond lasteni viia.

Praegu on Tehnikakõrgkool laboris tei-nud pigem presentatsioone ja reklaame, ka ettevõtjad on viimastel kuudel seda uudis-tamas käinud. “Hetkel oleme seisus, kus ko-gu mudelites projekteerimise kvaliteet ei ole veel sel tasemel, kus ta olla võiks,” rääkis Alt. “See tähendab, et sisuliselt tahavad kvalitee-dinõuded väljundinfo paika loksutamist, mis võtab umbes kaks-kolm aastat,” lisas ta.

“Ühel ehitus- või projekteerimisfirmal on sellist asja endale hinna poolest päris luksus-lik lubada, seega võikski BIM-labor olla sel-lises avalikus kohas, kus kõigil on seda või-malik tarbida,” lisas Alt, tõdedes seejuures, et Tallinna Tehnikakõrgkool laboriga rikas-tuda ei plaani.

Ä Mis on mis BIM

Building Information Modeling on tehnoloogia, kus luuakse vir-tuaalne kolmemõõtmeline mudel.

Tallinna Tehnikakõrgkooli BIM-labor on Baltimaades ainus, Soomes on neid mitu.

Hanke tulemusel paigaldas labo-risse visualiseerimiseadme Soo-me ettevõtte Satavision OY.

Projekti hind oli kokku 146 070 eurot, millest 104 683 eurot andis SA Archimedes.

Ä Tasub teada BIMi võimalused

3D-visualiseerimine. BIM-mu-deli peamine eesmärk on ehitata-vast hoonest atraktiivsete visua-liseeringute tegemine, mis aitab valida erinevate projekteerimise alternatiivide vahel ning projekti klientidele tutvustada.

Muudatuste haldamine. BIM-mudeli andmeid hoitakse tsent-raalselt, seega kajastub iga muu-datus hoone projektis automaat-selt kõikides vaadetes – nii korru-seplaanid, lõiked kui ka vaated.

Hoone simulatsioon. BIM-mu-delid sisaldavad lisaks arhitektuur-setele andmetele ka suurel hul-gal hoone informatsiooni, näiteks

Tehnikakõrgkooli labori kasu-tamine koos kolmekümnekojali-se nõupidamisruumiga maksab 35 eurot tund.

Laborit saavad kasutada kõik need, kes tegelevad 3D-kujutis-tega – arhitektidest rõivadisaine-riteni.

CAVE

Cave Automatic Virtual Envi-ronment on tehnoloogia, kus luuakse virtuaalreaalsuse kesk-kond.

andmeid inseneridelt – kandvad konstruktsioonid, ventilatsioon ja torud ning isegi energiasäästlik-kus. Andmetega on võimalik hoo-ne kõiki osi simuleerida.

Andmete haldamine. BIM sisal-dab informatsiooni, mis pole vi-suaalselt nähtav. Näiteks ajakava selgitab vajalikku tööjõudu, koor-dineerimist ja kõike, mis võiks mõ-jutada projekti valmimise aega.

Hoone kasutamine. Kogu BIM-mudelile lisatud informatsioon on kasulik kogu hoone elutsükli-le, sest see aitab vähendada kasuta-mis- ja haldamiskulusid.

ALLIKAS: 3DEKSPERT.EE

Ä Kommentaar Labor leiab lähiajal laia kasutust

ÜLARI MÖTTUS
OÜ IC Project Management, BIMi koordinaator

Kui arhitektid ja projekteerijad hakkavad kujundama mingit hoonet, on neil vaimusilmas ettekujutus valmis ehitisest.

Head ülevaadet projektist aru-saamiseks vajavad aga eelkõi-ge otsustajad, kelle igapäevatöö ei ole projekteerimine – ette-võtete juhid, arendajad ja inves-teerijad. Arvan, et BIM-labor on abiks ennekõike neile osapool-tele, et hooneid enne ehitamist või kasutuselevõtmist paremini läbi mõelda projekti 3D-mude-lisse paigutamise abil.

Teine oluline külg on, et la-

bor aitab tekitada tudengites huvi ja arusaama tänapäevasest lähenemisest projektidele. Ta-han laborisse viia ka oma klien-te, et näidata, millist abi labo-rist saab. Usun, et sünergia on parem, kui arendajatele ja in-vestoritele näidata, et projek-ti 3D-mudelisse paigutamine aitab hooneid enne ehitamist või kasutusele võtmist paremi-ni läbi mõelda.

Ma tean, et BIM CAVEi inves-teering oli päris suur, kuid kok-kuvõttes oli see kindlasti väga arukas investeering. Arvan, et BIM-labor leiab lähiajal laia ka-sutust.

Head ülevaadet projektist vaja-vad eelkõige otsustajad, kelle iga-päevatöö ei ole projekteerimine.

OÜ IC Project Management, BIMi koordinaator Ülari Möttus

Reparo!
www.reparo.ee

ÄRIPINDADE EHITUS, REMONT, SISEVIIMISTLUS

EHITUSTRUST

LEMMIKUD ehitusuudised.ee loetuimad uudised

Merko sai magusa lepingu kõrghoone ehituseks. 16. novemb-ril sõlmisid Merko Ehitus Eesti ja Maakri Kvartal projekteerimis-ja ehituslepingu Maakri Kvartali ärihoonete kompleksi ehituse jätkamiseks Tallinna südalinnas.

Eesti Ehituskonverents 2015. Eesti Ehituskonverents 2015 kan-nustab Eesti ehitussektoris tegutsevaid ettevõtteid arengule, pakkudes selleks head konverentsiprogrammi põnevate esi-nejate ning võimalust luua kontakte sektori võtmeisikutega.

METAL DISAIN

OLEME TEIEGA JUBA 15 AASTAT!

- Restid
- Astmed
- Perforeeritud metall-lehed
- Trepid
- Profiilpinnad
- Metallvõrgud
- Tootmine

Visase 12, 11415 Tallinn, Eesti
+372 666 9966
+372 666 9969
metaldis@metaldis.ee
www.metaldis.ee
www.metal-disain.com

CERTEX
Töste- ja koormakinnitustahendid

The Lifting KnowHow

SILD- ja KONSOOLKRAANAD
ehitus, remont, hooldus

CERTEX EESTI OÜ
Peterburi tee 47
Tallinn 11415

www.certex.ee
tel 6062 499
faks 6062 599
info@certex.ee

Äripäeva käsiraamat
aripaev.ee

teadjalt tegijale

Puidubörs igal kolmapäeval reklaam

TEL 667 0105

materjal mõõdud (mm) kogus (tm) 1 tm hind (€) kontaktandmed

Teenus

SAEMATERJALI 8%-18% KUIVATAMINE JA PUIDU HÕÕVELDAMINE

56622 715
urmas@puidukula.ee

Ehitusuudised.ee

Värsked uudised
ehitus- ja kinnisvarasektorist

Sündmus, mida meilt on juba aastaid küsitud...

Äripäev

Bestsales.ee

Hommikukonverents:

8.detsember
kell 9.30-13.00

MÜÜGI EDULOOD

Laval jagavad oma kogemusi 6 tippmüüjat, ette võetakse 5 edutegurit müügis läbi tegijate lugude, lisaks jagame müügirahvale positiivseid emotsioone.

Koht: Kaval-Antsu Talu – oas keset linna
Toompuiestee 23 Tallinnas

Eriti oodatud: müügiinimesed ja nende tugijõud

Hommikukonverentsi programm

09.15	Hommikukohv, suupisted ja registreerimine
09.40	Tervituskontsert müügiinimestele, energia paneb käima Pirjo Levandi Ladina-Ameerika rütmidega
10.00	Viis põhjust, miks müügitöö üle uhkust tunda Müügipsühholoogia treener Aira Tammemäe
10.20-10.40	Tippmüüja nipid: kuidas ma kliendiga kontakti loon? Sell It tippmüüja Andres Kiviselg
10.40-11.00	Tippmüüja nipid: kuidas ma closingut teen? If Kindlustuse ärikliendihaldur Annika Kalbus ja telemüügi-konsultant Andre Talivee
11.00-11.30	Energiapaus koos väikeste üllatustega
11.30-11.50	Tippmüüja nipid: kuidas tulla toime hinna küsimisega? Saku Õlletehase tippmüüjad Andro Kirsipuu ja Martin Murakas
11.50-12.10	Tippmüüja nipid: mis annab tulemise telefonimüügis? Äripäeva tippmüüja Lea Kärtner
12.15-12.55	Kas sul on saavutaja aju? koolitaja ja coach Raimo Ülavere
13.00	konverentsi lõpp ja uue energialaenguga tööle tagasi

Osalustasu: soodushind 99 eurot (käibemaksuga 118, 80),
tavahind 139 eurot (käibemaksuga 166, 80)

Info ja registreerimine: www.bestsales.ee,
programmijuht Aira Tammemäe
e-kiri: aira.tammemae@aripaev.ee, tel 502 5548

Tõmba
kalendrisse
ring ümber!Pärnu Konverentside
kalender 2016

Pärnu Tarneahelakonverents 2016

10.–11. märts

Pärnu Finantskonverents 2016

14.–15. aprill

Pärnu Juhtimiskonverents 2016

19.–20. mai

Pärnu Turunduskonverents 2016

19.–20. mai

Palga Päev 2016

7. september

Pärnu Raamatupidamiskonverents 2016

22.–23. september

Koolitus 2017

9. november

Pärnu
Konverentsid

Korraldaja: **Äripäev**Täpsem info www.konverentsid.eeKoostööpartner: **AVISION**

logistikauudised.ee
Tea, mis muutub uuel aastal transpordis!

TRANSPORDI ÕIGUSHOMMIK

15.12.2015
ERAA koolituskeskuses, Narva mnt 91, Tallinn

09:30-10:00	Registreerimine ja hommikukohv
10:00-10:30	Mida peavad autovedajad teadma Euroopa Liidu tolliseadustiku muutmisest Maksu- ja Tolliameti tollikorralduse osakonna juhtivspetsialist HANNES UMBORG
10:30-11:00	Mis muutub sõidumeerikute kasutamises Majandus- ja kommunikatsiooniministeeriumi veondus- ja liiklustalituse juhtaja SANDER SALMU
11:00-12:00	Mis toimub järgmisel aastal lähiturgudel kütuseaktsiisidega Statoil Fuel & Retail Eesti äriklientide müügijuht TERJE TIITS
12:00-12:30	Kohvipaus
12:30-13:00	Kas Venemaal kehtib jälle TIR ERAA TIR osakonna juhataja LAURI LUSTI
13:00-13:45	Kuidas täita Saksamaa miinimumpalga nõuet Advokaadibüroo bnt attorneys-at-law vandeadvokaat ja partner AET BERGMANN

15 soodushinnaga osalust müügil **4. detsembrini** või kuni kohtade täitumiseni.
Hind 89 eurot (käibemaksuga 106,80 eurot), tavahind 129 eurot (käibemaksuga 154,0 eurot).

Vaata lisainfot: www.logistikauudised.ee
Registreeri: tanel@logistikauudised.ee või tel **5134 004**.

Äripäev

Tööruulib!

LASZLO BOCK

PILGUHEIT
GOOGLE'I
SISEMUSSE
MUUDAB
TEIE ELU JA
TÖÖD

NEW YORK
TIMESI
BESTSELLER

WALL STREET
JOURNALI
BESTSELLER

klubihind
30,50
tavahind 38,50

Äripäev

Äripäeva raamatuklubi raamatupood.aripaev.ee

Ladu tühjaks!

23. november – 6. detsember

**Üle 100
Äripäeva,
Imelise Teaduse ja
Imelise Ajaloo
raamatu
kuni
80%
soodsamalt**

Tule ostma
raamatupood.aripaev.ee

Äripäeva raamatuklubi

IMELINE
TEADUS

Ajalugu

ÄRIPÄEV 25. november 2015

toimetaja Ken Rohelaan, tel 667 0254, e-post ken.rohelaan@aripaev.ee

ÜKS KÜSIMUS

Täistööajaga töötaja võib osalisele tööajale üle viia vaid siis, kui töötaja on sellega nõus, kirjutab tööinspektsiooni jurist Galina Kreintzberg. Kas täistööajaga töötaja peab vastu võtma pakkumise poolele kohale?

GALINA KREINTZBERG
tööinspektsiooni töoinspektor-jurist

Kui tööandja pakub teile tööaja vähendamist ehk osalise tööajaga töötamist, tuleb tähelepanu pöörata sellele, et töölepingu tingimuste muutmine toimub vaid poolte kokkuleppel. Poolte kokkulepe eeldab mõlema poole tahet ja nõusolekut töölepingu tingimuste muudatusteks.

Tööaja muutmisel tasub üle vaadata ka muud olulised tingimused. Näiteks kas koormuse vähenemisega väheneb ka töötasu, kas muutub tööülesannete iseloom jne. Oluline on, et töötajale oleks teada, mis muutub, kui ta asub tööle osalise tööajaga. Andmed selle kohta peavad olema töötajale arusaadavad. Muudatused peavad olema kirjalikult fikseeritud, soovituslik on lepingu muudatused vormistada lepingu lisana.

Oluline on teada, et osalise tööajaga töötamisel ei kaasne piiranguid iga-aastase puhkuse kestuses, tööstaaži arvutamises ja muudes tööalas-tes õigustes.

Keeldumine pole põhjus töösuhte lõpetamiseks. Olukorras, kus töötaja ei ole muudatustega nõus, tuleb sellest tööandjat teavitada. Siinkohal peab teadma, et töötaja keeldumine asuda osalise koormusega tööle pole iseenesest aluseks töösuhte erakorraliseks ülesütlemiseks.

Tööandja võib töölepingu erakorraliselt üles öelda üksnes juhul, kui töösuhte jätkamine kokkulepitud tingimustel muutub võimatuks töömahu vähenemise või töö ümberkorraldamise tõttu ehk tööandjal pole majanduslikel põhjustel enam täistööaega pakkuda (nt töömaht on oluliselt vähenenud). Sellisel juhul öeldakse töötajaga töösuhte koondamise tõttu üles ja tööandjal on kohustus maksta töötajale hüvitist ühe kuu keskmise töötasu ulatuses.

Ühtlasi peab tööandja järgima koondamise korral töötaja töösuhte kestuse pikkusest olenevat etteteatamistähtaega 15, 30, 60 või 90 päeva või hüvitama vähem etteteatatud aja rahas.

LUGEJA ARVAB

„Selle trahviühiku tõstmise taga on soov saada autojuhtidelt kätte rohkem raha. Nad on rikkamad ja maksujõulisemad. Joodikute, huligaanide ja muu kriminaalse elemendi käest ei loodeta midagi saada, sest nemad on tavaliselt vae- sed ja raha neil ei ole.

Kommentaar artiklile „Trahviühik tõstetakse kaks korda suuremaks”

LOE WWW.ARIPAEV.EE

Äripäev

Peatoimetaja: Meelis Mandel
Väljaandja: AS Äripäev
Pärnu mnt 105, 19094 Tallinn
telefon:
(372) 667 0195,
(372) 667 0222

Toimetus:
e-post: aripaev@aripaev.ee
tel: (372) 667 0111
Reklaamiosakond:
e-post: reklaam@aripaev.ee
tel: (372) 667 0105
Tellimine ja levi:
e-post: register@aripaev.ee
tel: (372) 667 0099
Tellimine internetis:
www.aripaev.ee/tellimine

Äripäeva tellija eelised –
ostukeskkonnid privileeg, aripaev.ee
ja soodsaim võimalus soetada
Äripäeva raamatuklubi raamatuid.
Äripäev veebis: www.aripaev.ee
Trükk: AS Kroonpress

Toimetus võtab endale õiguse kirju ja kaastöid vajaduse korral lühendada. Toimetuse kaastöid ei tagasta. Kõik ajalehes Äripäev ja tema lisades avaldatud artiklid, fotod, teabegraafika (sh päevakajalised, majanduslikul, poliitilisel või religioosel teemal) on autoriõigusega kaitstud teosed ning nende reprodutseerimine, levitamine ning edastamine mis tahes kujul on ilma ASi Äripäev kirjaliku nõusoleku- ta keelatud. Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda Pressinõukogusse, pn@eal.ee või tel (372) 646 3363.

ÄRILAUSE

„Asso Lankots:

Kui on vähegi liikuv, silmaringi ja kogemusi ihkav noor, siis on Eesti väike ja sotsiaalne ruum piiratud.

Leiburi juht leiab, et Eesti madal töötasu ei motiveeri noori siin töötama.

KOLUMNISTIDE KOLMAPÄEV

Igor Rõtov | Aivar Hundimägi | Meelis Mandel | Tarmo Tanilas | Raivo Hein | Heido Vitsur

Eesti vajab tarku juhte

Lahjendatud kujul autokraatia tunnemärkidega Tallinna linna ja Eesti Vabariigi valitsejate asemele võiks kaaluda meritokraatiat. Autokraatia korral on võimutäius ühe inimese käes, ehedaim näide meilt endalt on juba aastaid Tallinna linn, kus kärbes ka ei lenda, kui Tema Ise ei luba. Loodud on tõhus toitumispüramiid, kus allpool olevad suud teavad hääti, kuidas ja kellel peab kintsu kraapima, et kätte saada oma leivapaluke ja eurosendike.

Andkem enesele aru, et ilmselt jääb poliitiku- te autokraatialle lähenev tegevus ja ebakompetentsus ettevõtluses kestma. Selle ohjeldamiseks oleks vaja muuta põhiseadust ja keelata ühel inimesel olla täidesaatvas ja seadusandlikus organis kaks valimiskorda järjest. Pärast seda võib ta ennast teostada riigi hüvanguks ettevõtjana või palgatöötajana. Praegu kehtib see vaid presidendile, kuid tema funktsioon on üksnes esinduslik.

Valitsejatele tuleks seada vanusepiirangud ja nõuda neilt enne valitsusse suundumist teatava aja tööturul või ettevõtluses tegutsemist.

Riigifirmad võiks viia börsile, kus vähem osalus kuulub avalikkusele. See hoiab ära või vähendab korrupsiooni, inimestel tekib investeerimisvõimalus, börs elavneb ja poliitikud ei saa enam asju korraldada oma suva järgi.

Ainuke riik maailmas, kes on võtnud kasutusele meritokraatia kui ühe parima lahenduse riigile, on Singapur. Saatkem poliitikud tööturule ja valime riigikogus hoopiski ohlokraatia (harimatud inimesed teevad otsuseid, millest nad aru ei saa) asemele spetsialistide valitsuse (meritokraatia), kes tegelikult oskab ja ka tahab riiki juhtida nii, nagu see oleks kasulik kõigile.

Erkki Raasukese tüüpi uue aja juhte on Eestis küll ja küll. Nemad teevad oma tööd südamega ning, mis peamine, neil pole poliitilisi ambitsioone ja nad on oma ala täielikud spetsialistid. Eranditega, ASi Eesti Vabariik juhtimine ei erine väga palju ASi LHV Pank juhtimisest. Vahe on vaid selles, et esimene tammub paigal, teine aga areneb mühinal.

Võimuiha. Autokraadid kardavad oma võimu kaotada. See tähendab neile tavaliselt vasakut teerada, kus kumab kauge tuleleek valgustuneli asemel. Autokraadid ei usalda kedagi. Autokraadid punuvad keerulisi skeeme ja hävitavad alati teisitimõtlejaid kui reutereid. Vajadusel toodetakse uusi alamaid juurde konveieril. Tavaliselt

Edukas Eesti

RAIVO HEIN
investor

„Valitsejalt tuleks nõuda enne valitsusse suundumist teatava aja tööturul või ettevõtluses tegutsemist.

ehivad autokraadid ennast demokraadi mantliga ja räägivad, nagu alati, rahva nimel, kuigi rahva arvamusega ei ole siin vähimatki pistmist.

Eesti Vabariigis on võimalikud autokraatia ja demokraatia valitsemiskorrad. Peamiselt erineb autokraatia demokraatiast sellega, et võimul olev poliitiline eliit ei vahetu.

Elu nagu seebiooperis. Kolmes suuremas parteis on n-ö ülemisel korrusel põlvkond vahetunud. Nooremad inimesed on saanud juhtimise juurde. Dinosaurused (näiteks Mart Laar) on taandunud. Samas, vaadates valitsuste koosseise, märkame, et valimistest valimisteni domineerivad samad tegelased, kes ei kavatsegi kuhugi taanduda. Me elame nagu seebiooperis, mis on kestnud aastakümneid, iga näitleja on tuntud. Erinevus on vaid selles, et nelja-aastase tsükli järel vahetab ta rolli. Kord on haridusminister, siis rahandusminister, teine jälle peaminister ja siis majandusminister. Uued näod ja tulijad on väike vähemus.

Pikaajaline grupiviisiline ja parteiline autokraatia valitseb ka riigi tasandil. Enam ei ole tähtsad riigi, vaid valitsevate parteide huvid. Autoritaarne võimueliit, kartes konkurentsi, teeb kõik, et võimul edasi püsida. Selle üheks näiteks on ebakompetentsus ja olulistest tegevustest hoidumine riigikapitalismis.

Kui Eesti ettevõtteid juhitaks sarnaselt Estonian Airiga, siis neid ei olekski. Eelkõige näeme selles olukorras ehtsat ebakompetentsust ja enese kitsaste huvite eelistamist riigi tegelikele huvidele – püsida võimul, nautida hüvesid, liigutada vähe, valitseda kõike.

Riigi ülesanne ei ole tegeleda ettevõtlusega, vaid rajada tingimused, et inimesed seda teeksid. Riik ei loo otseühendusi, ettevõtjad loovad. Riigil ei ole vaja omada raudteed, sadamat või viljahoidlat.

Eliit peaks kandma samu väärtusi, mida omab ühiskond tervikuna. Eliit on intellekti suurem koondumus, mis võimaldab neil aru saada oma vastutusest. Eliidi elulaad ja tarbimine ei tohiks olla demonstratiivne, hüvede sein jäme ja ületamatu endi ja ülejäänud ühiskonna vahel (kuhuhüvitised, autod jne). Eliit peaks huvituma riigi saatusest, mitte hüvitiste eest saadava bensiini kanistritesse pumpamisest rekordkiirusega. Eliit ei tohi valetada.

ARTIKKEL ILMUB TALLINNA KAUBAMAJA, DANSKE BANKI, EMT JA ELIONI, ACE LOGISTICSI, COMBIMILLI NING ÄRIPAÉVA ARVAMUSKONKURSI EDUKAS EESTI RAAMES.

REPLIIK

Riigi mäng põlluharija maaga

Riik paneb omavahel võitlema põllumehed, kes püüavad elu jääda.

Kose vallas tekkis vastuolu aastaid kolme põllulappi harinud teraviljakasvataja Aare Viira ja piimakarjakasvataja Urmas Põlluaasa vahel, kui viimane tegi maade enampakkumisel mitu korda kõrgemaid pakumisi. Lahkheli tekkis, kui riik pani kolm põllumaad ootamatult oksjonile. Enne seda oli Viira neid üle kümne aasta heaperemehelikult kasutanud.

Teraviljakasvataja on haavunud, et maksumaksjalt toetusi

MARGE VÄIKENURM

Äripäeva ajakirjanik

„Olukorra, kus põllumehed püüavad pinnale püsima jääda, tingib riigi suhtumine maade kasutamisse.

nõudnud piimakarjakasvataja suudab oksjonitel teistele tuule alla teha.

Piimatootja tahab kesken- duda viljakasvatusele, kui piimandusega tuleb lõpparve teha. Mõlemal on õigus oma koha pärast vaeva näha.

Vaenulik riik. Olukorra, kus põllumehed püüavad raskuste kiuste pinnale püsima jääda, tingib riigi suhtumine maade kasutamisse. “Riik ei ole põllumeeste sõber,” ütles Läänemaa põllumees Einar Pärnpuu.

Väga ilmekas oli Kose val-

las oksjonitel osalenud piimakarjakasvataja arvamus, et riik teeb maaharijatele liiga: “Kui nii hirmsasti tahetakse põllumehi toetada, miks paisatakse maid enampakkumistele? Ainuke eesmärk on Eesti põllumehe pealt teenida.”

Ilmselt ei taha aastaid maid kasutanud viljakasvataja või piimatootja vajalikest põllulappidest ilma jääda. Siin ongi riigi otsustada, kuidas käituda: kas kitsikuses põllumehe pealt oksjonitel teenida, tõsta kokkuleppel rendihinda või lasta maa põlluharijal välja osta.

Alustav ettevõtte saab hõlpsamalt startidotoetust. Ettevõtlusminister Liisa Oviir kirjutas alla määrusele, mis lihtsustab startidotoetuse taotlemise tingimusi.

Playtech'i eestlasest omanik kaotas 8 miljonit eurot. Internetikasinoode tarkvara loova Playtech'i üleeiline aktsialangus lõi eestlastest kõige valusamini Rain Kivisiku rahakoti pihta.

Vene reisilennuki pomm asus 15aastase tüdruku istme all. Egiptuses alla kukunud Vene reisilennuki rususid uurinud eksperdid tuvastasid reisijatesalongis koha, kuhu terroristid olid paigutanud lõhkekeha.

Türgi: tulistasime alla Vene sõjalennuki. Türgi tulistas Süüria piiri lähedal alla tundmatu ründelennuki, mille kaks pilooti jõudsid katapulteeruda, teatas Reuters.

25. november 2015 **ÄRIPÄEV**

toimetaja Ken Rohelaan, tel 667 0254, e-post ken.rohelaan@aripaev.ee

KOMMENTAAR

Seadus ei kiusa laenuandjat

Laenuandjate tegevusele reeglite kehtestamise eesmärk ei ole kiusata väikeettevõtjaid, vaid luua eeldused ausa tarbijakrediidituru toimimiseks. Laenu pakkuvad ettevõtjad peavad tegutsema ühesuguste reeglite järgi ja tarbija õigused olema kaitstud.

Nii mõneski arvamusavaldu- ses on regulaatoritele ette heidetud põhjendamatu koormuse panemist laenuäris tegutsevatele ettevõtjatele, sest tänavu märtsis jõustunud krediidiandjate ja -vahendajate seadusega (KAVS) kehtestatakse kohustuslikud nõuded ettevõtjatele, kes annavad tarbijatele laenu. Muu hulgas kohustab uus seadus laenuandjaid alates 21. märtsist 2016 oma finantsinspeksiooni väljastatud tegevusluba.

KAVS oma sätetes läheb küll maksevõime hindamisega seotud nõuetes oluliselt täpsemaks, kuid selles seaduses ei ole midagi uut ja üllatuslikku. Peamiseks põhimõtteliseks muudatuseks on tarbijakrediiditurul tegutsevate ettevõtjate alutamine finantsinspeksiooni järelevalve alla.

Turg korda. Laenuandjate tegevusele ettevõtjatele ühetaoliste reeglite loomine ei ole üksnes meie valik, vaid ka kohus-

MERILIN KUUSLER
finantsinspeksiooni jurist

Laenuandjate tegevusele reeglite kehtestamine on meie kohustus.

tus. Laenuandjate korrastamise üks peamisi ajendeid on asjaolu, et raha laenamine on muutunud igapäevaseks ja hõlpsalt kättesaadavaks teenuseks, mis on omakorda toonud kaasa laenuandjate ettevõtete ja pakutavate laenutoodete hulga ulatusliku kasvu ega piirdu ainult pankadega.

Hüpoteekkrediidi direktiivist tulenevate põhimõtete laiendamine ja kohaldamine ka teistele tarbijakrediidi ettevõtjatele on Euroopa riikides tavapärane, pigem tänane suundumus.

Tarbijakrediidi liike on palju, näiteks krediitkaart, hüpoteeklaen, nn palgapäeva- ehk kiiralaenud jne. KAVS kohtleb igasugust tarbijakrediiti

võrdselt, eelistamata ühte teistele. Inimeste maksevõimega seotud küsimused on tarbijakrediidi puhul ühetaolised, kompleksed ja üksteisest sõltuvad. Ei ole head põhjendust, miks ühe tarbijakrediidi liigi puhul tuleks maksevõimet hinnata, teise puhul mitte. Inimese maksevõimega seotud probleemi alge võib olla nn kiiralaenu väljastamises, mis tingib raskused muude (sh krediidi-) kohustuste täitmisel või ka vastupidi – panga kergekäeliselt antud muu laenu, mis sunnib kohustuse täitmiseks võtma hiljem nn kiiralaenu.

Suurem vastutus. Riigi poolt avalikes huvides ettevõtjatele kehtestatud reeglid on loodud selleks, et võimaldada tõhusat järelevalvet tarbijakrediiditeenuse üle.

Tarbija seisukohast on oluline, et kui varasemalt vastutas ettevõtja tarbija ees üksnes juhul, kui rikkus temaga sõlmitud laenulepingut, siis nüüd riskib ta nõuete mittetäitmisel finantsinspeksiooni tegevusloast ilmajäämisega, mis toob kaasa tegevusõiguse lõppemise tarbijakrediiditurul. See on senisest suuremaks tagatiseks ausa ja läbipaistva laenuandjate saavutamisel.

Äriteenused

reklaam

TEL 667 0105, reklaam@aripaev.ee

KOMMENTAAR

Tallinn ei mõista parkimist

Tallinna linnavalitsus püüab parkimist kuvada kui eriti ohtlikku ühiskonnastatistika tegevust, aga tegelikult on parkimine liikumise teadvustatud osa, mitte kuritegu.

Tallinna linnavalitsuse suutmatuse tõttu planeerida ja korraldada linnalist liikuvust ummistavad parkivad autod kesklinna ja magalarajoonide tänavaid ning haljassalasid.

On üldtunnustatud, et Tallinna valdlinna või südalinna pole autodel liiga palju asja, kuid ka siis peab linnavalitsus korraldama liiklust ja parkimist ning pakkuma reaalseid alternatiive liikuvuse tagamiseks.

Küsitav on ka kesklinna parkimise ööpäevaringne maksumine – kas tegemist on liikluskorralduse meetmega või fiskaalpoliitilise otsusega maksimeerida tulude laekumist linnaelarvesse?

Kolm meedet. Jättes kõrval parkimistasude hinnavõrdluse suuremate naaberpealinnadega Oslo, Varssavi, selgub, et kesklinna kasutatakse kolme põhilist parkimiskorraldu-

HANNO MATTO
Tallinna linnavolikogu komisjoni esimees, SDE

Linnavalitsuse prioriteet on maksimeerida tulu, mitte aga korraldada liikuvust linnas.

se meedet. Levinuim meede on parkimise kestuse piiramine äripäevadel tööajal ühe või kahe tunni ühe parkimistsükli kohta. Piiraja ületamist sanktsioneeritakse väga kalli viivistrahviga.

On ka kesklinna tänavaid, kus tipptundidel ummikute vältimiseks on parkimine üldse keelatud. Kehtib põhimõte – linnatänav on liikluseks. Autod, mis parkimiskorda eiravad, teistsaldatakse lähimasse valveta parklasse. Autoomanik peab seejuures tasuma teistsaldu ja parkimistasu, mis pole odav.

Kolmas meede, osaliselt ka

Tallinnas, on “pargi ja reisi” süsteem. Barjäär soojast ja mugavast isiklikust autost tõusmiseks ja täistuubitud bussi või trammi asumiseks on kriitiline edutegur “pargi ja reisi” süsteemi toimimiseks. Tallinna mudel pole oma puudustega edu toonud.

Planeeritud viivistasud. Analüüsides Tallinna linna järgmise aasta eelarvet ja parkimise korralduslike meetmeid, on selge, et linnavalitsuse prioriteet on maksimeerida eelarve tulu, mitte aga korraldada liikuvust linnas. Eelarvestatud on parkimistasudelt laekuma kokku tänavusest 15 protsenti suurem summa, mis on üle kahe korra kiirem tõus kui eelarve kogumahu tõus.

Laekuv summa parkimistasudelt on ca 7 miljonit eurot, täpsemalt 6 850 000 eurot. Eraldi rõhutamist väärrib, et 7 miljoni euro sisse on juba ette planeeritud viivistasud parkimiselt, mis võimaldab prognoosida, kumb tegevus on linnavalitsuse jaoks eelistatud, parkimise sujuv korraldamine või sihikindel trahvimine.

Maria Kütt, Paulig Groupi personalijuht, PARE juhatuse liige

PERSONALIJUHIKS – AGA KUIDAS?

Pirkko-Liis Harkmaa, vandeadvokaat, advokaadibüroo COBALT partner

VÕRDSE TÖÖ EEST VÕRDNE TASU

Hille Pajupuu, Eesti Keele Instituudi vanemteadur

KUI SUHTLUS MUUTUB KIRJALIKUKS

Sirli Spelman, Talentor Estonia personaliotsingu konsultant

KULTUURIERINEVUSED BALTI- JA PÕHJAMAADE ETTEVÕTETES

Äripäev

Tellimisinfo telefonil 667 0099 • e-post: pp@aripaev.ee

TÓUSJA

Autotootja teatas, et on leidnud tehnilise lahenduse emissiooni-probleemiga autodele.

Volkswagen

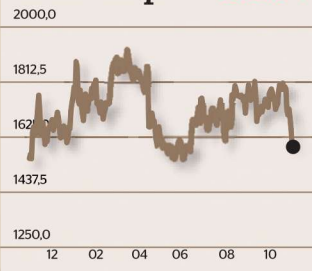
115,50 EUR +5,14% ▲

LANGEJA

Lennufirmade aktsiad on langenud suurenenud terrorihirmu tõttu.

Easyjet

1589 GBp -3,46% ▼

INVESTEERIMINE on inimesele loomulik, sest oleme võimelised lükkama edasi hetkehüve kaugemal terendava suurema kasu nimel, ütles psühholoogiadoktor Eva-Maria Kangro. FOTO: ANDRAS KRALLA

BÖRSIL KAUPLEMINE

Psühholoogiadoktor: investor ankurdab end ise lõksudesse.

Kaotusvalu on tugevam kui võidunauding

RAINER SAAD
rainer.saad@aripaev.ee

Investori suurim oht on langeda aju seatud lõksu, kuid olles lõksudest teadlik, on võimalik neid vältida või vähemasti ära tunda, rääkis intervjuus Äripäevale psühholoogiadoktor ja konsultatsioonifirma Psience partner Eva-Maria Kangro.

Turgudel juhtub palju asju rumalusest, tähelepanematast, valeinformatsioonist või emotsioonidest tingitud otsustest. Psühholoogiadoktor Eva-Maria Kangro lisab sellesse ritta ka alusetu kindlustunde, põhjendamatu lootusrikkuse, ülemõtleamise ja impulsiivsuse. Ta räägib, mis võib investori peas toimuda ja kuidas see võiks turgude liikumist mõjutada.

Kas inimese aju on loodud investeerimiseks? Miks mitte. Inimene on võimeline lükkama edasi hetkehüve kaugemal terendava suurema kasu nimel. Ainus hädä on siin see, et enamik inimesi talub väga halvasti määramatust, mida investeerimine aga eeldab. Ka juhusega leppimine paistab teinekord olevat vaid teadlaste ja skeptikute pärusmaa. Ja siit

hargnebki psühholoogilises plaanis huvitav muster, kus aju asub looma kompensatsiooniks kindlustunnet, justkui oleks olukord kontrolli all ja mõjutatav. Ankurdutakse lihtsate seletuste külge, mille funktsioon on inimest rahustada, luua peremehetunne, olgu argumendiks müstilne aimdus, enamuse eeskuju või statistilist jõudu mitteomavad seosed nagu näiteks börsiliikumised.

Enamik inimesi ei ole tegelikult valmis kaotuseks, meid hoiab aktiivsena positiivne prognoos. Lootusrikkastel mõtetel on päris kindlasti edasiviiv jõud, kuid vaid juhul, kui neid toetab kriitiline analüüs. Psühholoogiast teame, et edumaa annab eelkõige psüühiline paindlikkus, suutlikkus tõlgendada olukordi ja valikuid erinevast vaatepunktist. Ohumärk on see, kui jääme ringleva ühetaolistesse mõttekäikudesse.

Kas aju kipub tihti asju üle mõtlema? Ülemõtleamise tähendus sõltub mõistagi kontekstist. On olukordi, kus ellujäämise tagab vaid ülikiire otsustamine, samas kui teises olukorras annab eelise rahulik kaalutlemine. Juba psühholoogiateadlane, Nobeli majanduspreemia laureaat Daniel Kahneman ja tema kolleeg Amos Tversky näitasid, kuidas aju finantsotsuste tegemisel trikitab, sest suure hülbe silme ees terendamine soosib ebamõistlike riskide võtmist. Teiselt poolt

suunab otsustamist võimalik kahju – kui potentsiaalse hävingu tõenäosus on liiga suur, oleme ettevaatlikumad. Kaotusvalu on psühholoogiliselt tugevam kui võidunauding.

Huvitaval kombel võib impulsiivse samumuni viia ka liigne kaalutlemine, mille põhjus on suutmatus otsustada. Pingeseisund, mida otsustamatus endas kätkeb, on psühholoogiliselt äärmiselt ebameeldiv ja sellest müra vabanemiseks tehakse impulsi ajel lihtsalt kiire käik.

Miks tekib börsidel karjaefekt? Oleme sotsiaalsed loomad ja teeme ikka järeltusi selle põhjal, kuidas teised ees käituvad. Paljudel juhtudel on karja eeskujul tegutsemine igati funktsionaalne, kuid mõnikord ka mitte. Karjaefekt tuhmistab tähelepanu ja kütab emotsioone. Mis tahes tugevad tunded – hirm, viha, eufooria, kirg, intensiivne naudingutunne, ka nälga ja väsimus – pärivad ratsionaalset mõtlemist. Tugev tunne toimib inimese jaoks aga justkui kinnituseks, et tal on õigus. Pealegi on meie tähelepanu valiv – selekteerime infoväljast seda, mis klapib meie enda peas toimuvaga.

Kui investor on kaotanud börsil suurema summa raha, siis kuidas tulla toime kaotusvaluga? Esimene nõuanne on ennast selleks ette valmistada, mis tähendab ausat teadvus-

tamist, et kaotus on täiesti reaalne võimalus. Teiseks tasub võtta vastu otsus, et sina juhid oma emotsioone, mitte nemad sind.

Kolmandaks, nii ängistav kui see ka ei tundu, kaotust tuleks võtta kui õpetlikku kogemust, kahetsevatesse mõtetesse kinnijäämisest ei ole vähimatki abi.

Miks tahavad inimesed saada miljonäriks? Eks siin on erinevaid mõtteid. Raha on ühtaegu konkreetne ressurss, mis omab kõige elementaarsemat vahetusfunktsiooni, samas kannab see eneseteostuse ja staatuse sümbolina ka tugevat emotsionaalset tähendust. Paljudele annab suur rahahulk võimaluse saavutada kindlustunnet ja sõltumatust igapäevaelu rittaseadmise mõttes, teistel on esiplaanil vajadus end sotsiaalselt määratleda ning kolmandatele on rahakeerutamine intellektuaalselt nauditav protsess.

Kokkuvõttes tahab inimene olla iseenda rahul ja õnnelik. Selles on rahalistel saavutustel kindlasti oluline, ent mitte kandev roll. Miljonäride hulgas on samavõrra õnnelikke ja õnnetu kui veidi tagasihoidlikuma pangakontoga inimeste seas, küll aga tunnevad end keskeltläbi õnnetumana need, kes peavad saama hakkama toimetuleku piiril. See pole ime, et miljonäriks saamisest unistavad eelkõige inimesed, kelle elujärg on keskmisest kehvem.

protsenti S&P 500 indeksi ettevõtetest on praeguseks tulemused avaldanud.

Ä Kommentaär
Ära kasseeri mõttes raha

JAAK ROOSAARE
investor

Investor ei tohi aktsiates olevat raha konverteerida mõttes jalgratasteks ja mõelda, et oi-oi-oi kui palju ma täna raha kaotasin või võitsin. Üldiselt aitab emotsioonidega toime tulla enda reeglitest kinnipidamine ja varasem plaan ja selle järgmine. Olen avastanud enda puhul, et mul on suur kihk aktsiaid madalamalt tasemelt juurde osta, teistel on jälle kihk raketite püüda. Kuidas keegi. Kindlasti aitab emotsioone kontrolli all hoida ka see, kui riskid on hajutatud ja kesken- dud eelkõige dividenditulule. Warren Buffett on toonud näite, et kui sulle kuuluks farm, siis sa ei vaataks iga päev selle farmi turuhinda, vaid sind huvitaks pigem see, kui suur on farmi aastatootlus. Samuti pole eriti loogiline, et paned oma farmi kohe müüki, kui naaber- farmiga tehakse tehing mada- lama hinnaga. Olen endale võtnud veel sel-

lise põhimõtte, et küsin enda aktsiate kohta, kas oleksin val- mis neid 20% hinnalanguse juures rõõmuga juurde ostma. Kui ei ole, siis ehk tasub riski vähendada. Muidugi võib alati juhtuda mingi üllatus ettevõt- te endaga (näiteks Volkswagen), mitte ainult selle aktsiaga, ja seetõttu on oluline, et portfelli on hajutatud nii ettevõtete kui ka varaklasside vahel. Minu meelest on kõige olu- lisem otsus see, kas oled aktiiv- ne või passiivne investor. Pas- siivse investeerimise puhul mi- da vähem turgu uurid, seda pa- rem. Keskendu parem kapita- li teenimisele oma ettevõtte- ga või palgatööl. Aktiivse in- vesteerimise korral on ilmselt teadmisi ka vaja, samas muu- tuvad emotsioonid veelgi olu- lisemaks. Kauplejatele on minu teada emotsionaalne pool kõi- ge olulisem. Olen enda kohta avastanud, et kauplemist minu närv välja ei kannata ja seega katsun pika- ajaliselt oma positsioone hoida.

Ä Pane tähele
Eva-Maria Kangro lugemissoovitus investoritele

Daniel Kahneman “Kiire ja aeglane mõtlemine” Kuidas toimuvad inimese mõtte- protsessid? Kuidas sünnivad mõt- ted, valikud ja otsused, mis meid enim mõjutab? Robert Shiller “Irrational Exu- berance” Pole eesti keeles ilmunud. Nobe- li majanduspreemia võitja Robert Shiller jutustab, miks tekivad akt-

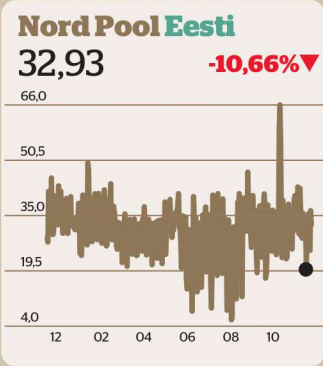
siaturgudel mullid ja krahhid ning kuidas investorid emotsioonide najal otsustavad. Stefan Klein “Kas kõik on juhus?” Stefan Klein on biofüüsik, kes se- letab lahti, mis on juhus, kui pal- ju on meie elus juhuslikkust ning miks inimesed kipuvad nägema seoseid seal, kus neid pole, miks usutakse ettemääratusse.

Investeerimisraamatu “The Intelligent In- vestor” autor Benjamin Graham väidab, et investeerimise edu ei sõltugi nii palju tead- mistest kui inimese isikuomadustest. Mis teie sellest väitest arvate? Investori teadmis- te ja kogemuste kõrval mängivad tema isik- suslikud soodumused kindlasti olulist osa, nii nagu mis tahes teise ameti puhul. Eduka investeerija eeldused on tugev enesedistsip- liin ja kannatlikkus, väga hea frustratsioo- nitaluvus ja rahulik meel, suutlikkus kiirelt tähelepanu ühelt teisele suunata ja otsuseid vastu võtta, ta on intellektuaalselt uudishi- mulik, paindlik, optimistliku loomuga ja seltsiv, võttes aga otsuseid parema meelega vastu isepäi kui teiste eeskujul. Ebaõnnes- tumisi tuleb enam ette nendel investeerija- tel, kellel on kalduvus viivitada ja venitada või kes on impulsiivsed reageerijad.

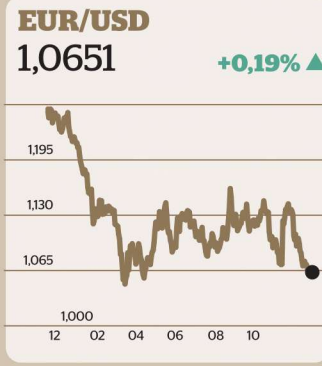
Mida jääb investoritel finantspsühholoo- gias vajaka? Tavalised komistuskivid on näi- teks võimaliku kaotuse pärast ette ülemu- retsemine ja teisalt paindumatu enesekind- lus – mõlemad pidurdavad loovat ja kriiti- list mõtlemist. Veel ühe tüüpilise veana ennustatakse näiteks mõne fondi edukust selle viimaste liikumiste põhjal, mis viitab meie kalduvu- sele ületähtsustada vahetus läheduses toi- muva mõju.

”Ebaõnnes- tumisi tuleb enam ette nen- del investee- rijatel, kellel on kalduvus viivitada ja venitada või kes on impul- siivsed rea- geerijad. Eva-Maria Kangro

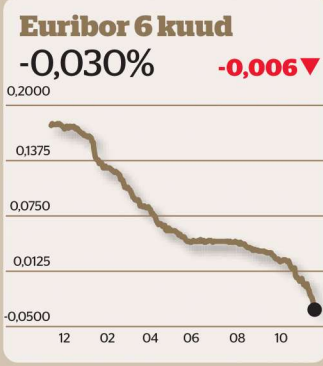
ELEKTER Eratarbijad peaksid arvestama, et elektrienergia hinnale lisan- dub lepingus ka käibemaks.

VALUUTA Euroopa Keskpanga negatiivne intressimäär survestab eurot nõrgemaks.

INTRESS Euribor on EKP sammude tõttu olnud tugevas languses.

Ä RAHA

Kommertspankade intressitooted

pank	jooksev hoius %		1 kuu	2 kuud	tähtajaline hoius %						min summa
	keskmiselt kuu jäägil	kuu püsijäägil			3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta	2 aastat	3 aastat	
Danske Bank					Kontakteeruge pangaga						
Tallinna Äripank		0,00	0,10	0,15	0,20	0,40	0,50/1,5	0,60/1,60	0,70/1,70	-	200
Tallinna Äripank (3)		0,00	0,25	0,30	0,35	0,55	0,65	0,75	0,85	-	200
Citadele Pank	-	-	-	-	-	0,05	0,1	0,70	1,0	1,40	150
Versobank	0,01	0,01	0,40	0,50	0,60	0,90	1,00	1,20	1,50	1,80	350
DNB	0,10 (7)	-	0,20	-	0,25	0,40	0,55	0,70	0,80	0,90	300
Krediidipank	-	0,01	0,05	0,10	0,15	0,30	0,60	0,90	1,10	1,20	100/200 (4)
BIGBANK		-	0,45	0,50	0,60	0,80	0,80	1,10	1,40	1,60	500
BIGBANK	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Inbank	-	-	-	-	0,60	0,90	1,20	1,50	2,00	2,25	500

pank	tähtajaline hoius %, USD					
	1 kuu	2 kuud	3 kuud	6 kuud	9 kuud	1 aasta
Danske Bank						
Tallinna Äripank	0,05	0,05	0,05	0,10	0,15	0,20
Citadele Pank	-	-	-	0,05	0,10	1,00
Versobank	0,30	0,35	0,45	0,70	0,90	1,1
DNB	0,10	-	0,15	0,30	0,40	0,50
Krediidipank	0,10	0,10	0,20	0,50	0,70	100/200 (4)

Kursid on päeva jooksul korrigeeritavad; (3) personaalpanganduse klientidele; (4) internetipangas/kontoris (7) päevalõpu kontojärgilt. Äripanga jooksva hoiuse intressimäär on nüüd 0%

Ä BALTIETTEVÕTETE NOTEERIMATA VÕLAKIRJAD

võlakiri	ISIN kood	emiteerimis- kuupäev	lunastamis- tähtaeg	kupongimäär	intressimakse sagedus	nimiväärtus	emissiooni maht
Cofi (Inbank)	EE3300110584	29.09.2014	15.09.2018	7,00%	kvartaalne	EUR 1000	5 000 000
Dental Invest Estonia	EE3300110451	19.12.2013	27.11.2015	10,00%	kvartaalne	EUR 1000	1980 000
IuteCredit Europe A5	EE3300110725	15.09.2015	15.09.2017	16,00%	kvartaalne	EUR 1000	506 000
JPFinance	EE3300110758	15.10.2015	15.04.2018	13,00%	kvartaalne	EUR 1000	5 000 000
Mainor Ülemiste	EE3300110691	16.06.2015	26.11.2018	7,00%	kvartaalne	EUR 1000	2 000 000
Uvic	EE3300110493	13.02.2014	28.02.2016	10,00%	kvartaalne	EUR 1000	795 000

Ä BÖRS

Tallinn

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm. %	käive, EUR	P/E	ROE	P/B	divid. tootlus
Arco Vara	1,150	-2,54	121 319	5,5	14,2%	0,77	0,9%
Baltika	0,299	-0,33	299	-	-14,7%	1,38	0,0%
Ekspress Grupp	1,290	0,78	1 226	9,9	8,2%	0,81	3,1%
Harju Elekter	2,650	2,71	33 656	13,6	5,9%	0,80	5,7%
Merko Ehitus	8,330	3,48	34 932	14,3	7,8%	1,12	7,7%
Nordecon	1,010	1,00	12 322	22,8	3,9%	0,90	3,0%
Olympic EG	1,780	-0,56	46 445	11,3	22,0%	2,47	5,6%
PRFoods	0,372	-2,11	927	13,2	3,0%	0,40	80,6%
Pro Kapital Grupp	2,250	-4,26	1 377	5,3	26,5%	1,42	0,0%
Silvano FG	1,270	0,00	9 814	6,4	16,6%	1,07	23,6%
Tallink Grupp	0,828	-0,12	142 641	8,1	8,8%	0,72	2,4%
Tin Kaubamaja	6,570	-0,45	10 470	12,5	12,3%	1,54	6,1%
Tallinna Vesi	13,500	0,75	37 895	13,6	22,8%	3,10	6,7%
Trigon PD	0,580	0,00	-	-	10,4%	1,08	0,0%
Skano Group	0,678	0,00	-	-	-28,0%	0,58	0,0%

P/E arvutatud viimase nelja kvartali vahearuande (kui on olemas, siis rahvusvahelise raamatupidamisstandardi (IAS) kohase) konsolideeritud koondkasumi emattevõtja osa põhjal

Riia

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Grindex	5,15	0,00	-	0,4	-
Latvijas Gaze	9,38	-0,21	12,6	0,6	-
Olainfarm	7,37	-1,07	8,3	1,3	-

Ä VALUUTA

Euroopa Keskpank

EUR/SEK ▼

9,2622

Austraalia dollar	AUD	1,476
Bulgaaria leev	BGN	1,956
Hiina juaan	CNY	6,805
Hongkongi dollar	HKD	8,255
India ruupia	INR	70,658
Jaapani jeen	JPY	130,520
Kanada dollar	CAD	1,423
Korea won	KRW	1229,460
Norra kroon	NOK	9,209
Poola zlot	PLN	4,261
Rumeenia leu	RON	4,447

EUR/RUB ▼

70,4467

Singapuri dollar	SGD	1,507
Suurbritannia nael	GBP	0,706
Sveitsi frank	CHF	1,083
Taani kroon	DKK	7,461
Tai baat	THB	38,141
Tšehhi kroon	CZK	27,033
Türgi liir	TRY	3,068
Ungari forint	HUF	311,890
USA dollar	USD	1,065

24.11

Helsingi

aktsia	hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Alma Media	2,99	1,36	16,6	2,5	4,0
Citycon	2,36	-1,58	13,6	0,9	5,9
Elisa Comm.	34,61	-1,68	23,2	6,4	3,8
Finnair	4,26	-2,07	-	1,0	-
Fortum	13,85	-1,28	38,7	0,9	-
HKScan	3,97	-1,49	28,4	0,5	12,3
Kesko	30,71	-0,94	31,7	1,4	4,9
Neste Oil	25,37	-0,24	-	2,3	2,6
Nokia	6,84	-1,94	-	2,7	-
Olvi	21,78	-0,32	21,6	2,5	3,0
PKC Group	17,13	-0,12	-	2,8	4,1
Stockmann	6,54	-2,24	-	0,5	-
Stora Enso	9,15	-1,51	-	1,5	-
UPM Kymmene	17,57	-1,57	-	1,2	4,0
YIT	5,03	-0,50	11,7	1,2	3,6

Vilnius

aktsia	sulgemis- hind, EUR	muutus eelm. %	P/E	P/B	divid. tootlus
Apranga	2,59	-0,77	-	3,1	5,0
City Service	1,640	-1,20	10,0	0,8	-
Invalda	3,620	0,00	-	0,9	-
Linas Agro	0,663	0,45	14,3	0,7	-
Panevezio Statybos	0,909	0,44	-	0,4	-
Siauliui Bankas	0,300	0,00	4,6	0,6	-
Snaige	0,327	0,00	-	1,5	-
TEO LT (Telekomas)	1,010	0,00	18,2	2,6	6,7

Ä BÖRSIKAUBAD

Kütused

USD	
Nafta IPE, bbl	46,25
Nafta NYMEX, bbl	43,17
Mootoribensin, t	442,25
Diislikütus, t	435,75
Kerge kütteõli, t	420,00
Masuut (1% väävel), t	200,75
Maagaas Henry Hub, btu, USD	2,141

Põllumajandus

nael = 453,59 g	
Kohv NYBOT, Usc/nael	120,15
Valge suhkur NYSE LIFFE, USD/t	417,80
Kakao NYBOT, USD/t	3332,00
Nisu NYSE LIFFE, USD/t	113,75
Rapsiseemned NYSE LIFFE Pariis	375,25

Värvilised metallid

USD/t	
Alumiinium LME	1435
Vask LME	4500
Plii LME	1562
Nikkel LME	8200
Tina LME	14500
Tsink LME	1526

Väärismetallid

USD/unts, unts = 31,105 g	
Kuld COMEX	1075,08
Plaatina NYMEX	845,80
Palladium NYMEX	540,15
Hõbe COMEX	14,22

Allikas: Bloomberg, kella 17 seisuga

reklaam

reklaam

Infot on alati liiga palju

Juhina pead tegema päevas kümneid otsuseid.

Otsuste tegemiseks vajad aga infot, kuid seda on alati liiga palju.

Tarkade otsuste tegemiseks tuleb infost vormida teadmine.

Äripäeva Infopank 2.0

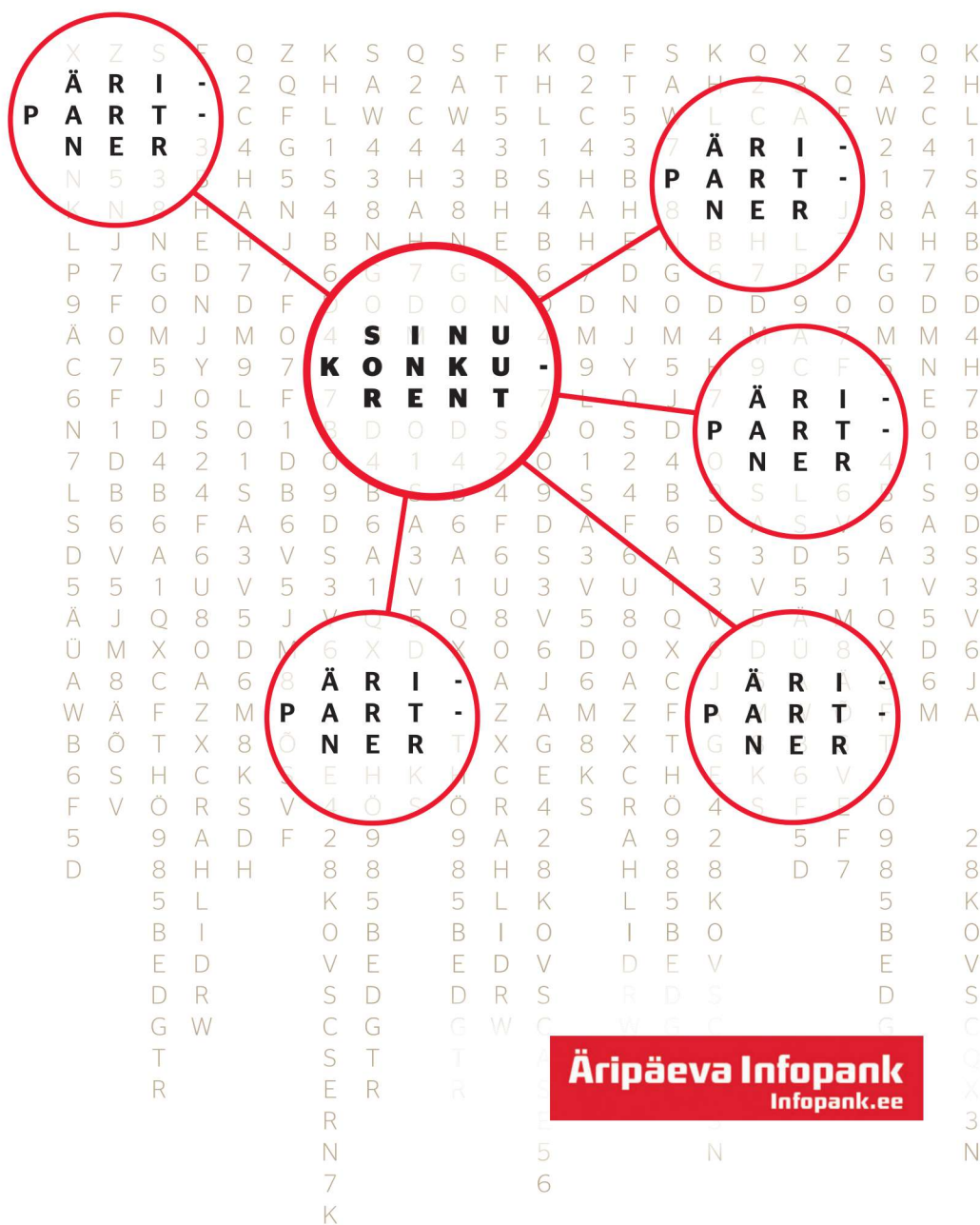
on kaasaegse juhi abimees, milles on mugavalt kombineeritud maailmatasemel finantsanalüütika ning Äripäeva aastatega kogutud andmestik Eesti ettevõtluskeskkonna kohta.

Tutvu Äripäeva Infopank 2.0 võimalustega

tasuta ühe päeva jooksul aadressil:

infopank.ee/teadmine

Lisainfo telefonil 6 670 007

Äripäeva Infopank
Infopank.ee

PRIVILEEG
AINULT ÄRIPÄEVA LUGEJALE

PRIVILEEG ON EKSKLUSIIVNE OSTUKESKKOND JUST SINULE, ÄRIPÄEVA LUGEJALE. VAATA PAKKUMISI WWW.PRIVILEEG.EE

Avasta Privileegi Jõulupakkumised!

Teid ootab eksklusiivne valik unikaalseid tooteid ja teenuseid!

Nutitelefoni Cat® S40 – tugev ja tark!
Nutika Androidi operatsioonisüsteemiga Cat® S40 on selline riistapuu – kukkumised, kriimustused, vesi ja tolm lausa meeldivad talle.

Hea uni allergiavabade NORSK DUNI sulepatjade ja -tekkidega!
Täisväärtuslik uni on hea tervise jaoks hädavajalik! Seega hoolitsege oma keha ja hinge eest juba täna, soetades endale ülikvaliteetsed NORSK DUNI sulepadjad ja -tekid.

Dammann Freres'i jõuluteede kollektsioon.
Kas teadsid, et Dammannile andis tee müügiõiguse Louis XIV ehk päikesekuningas ise?

Väärikas veinilamus – kolm kinkekomplekti.
Finewine ateljee on Teile mõeldes kokku pannud kolm väärikat veinikomplekti Primum Familiae Vini veinidega. Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkoholi võib kahjustada teie tervist.

Xqisit kõrvaklapid – nauditav heli ja silmapaistev disain!
Xqisit'i kõrvaklappe iseloomustavad elegantsete joontega disain, kõrglääke viimistlus ning puhtad värvitoonid.

Ainulaadne Elektrumi elektripakett kodutehnika kindlustusega.
Elektrumi soodsa paketiga maksate iga kilovatt-tunni eest kindla summa – nii ei pea te muretsema talviste elektribörsi hinnatõusude pärast.

UUS karm nutitelefoni Cat® S30.
See tipp tehnoloogiline ja vastupidav 4G nutitelefoni võtab koos Teiega vastu kõik katsumused – mägedes, kalavetel, rattaga sõites või ehitusplatsil.

Talvised kingiõunad Vihula mõisast!
Kas otsite kingitust peatselt saabuvaks pühadeajaks, mis oleks ehedalt eestimaine ja võluvalt luksuslik? Tähelepanu! Tegemist on alkoholiga. Alkoholi võib kahjustada teie tervist.

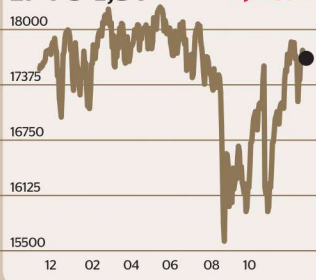
Vaadake kõiki pakkumisi: www.privileeg.ee

investeerimisfondid

INVESTOR 23

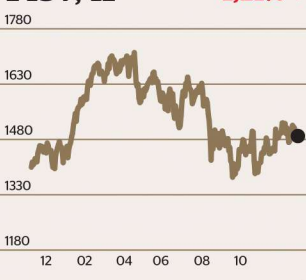
Dow Jones USA

17 754,97 -0,21% ▼

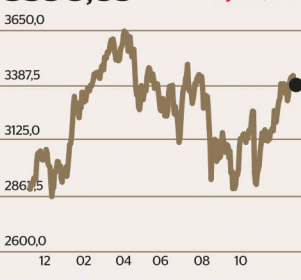
OMX Stockholm

1497,41 -1,21% ▼

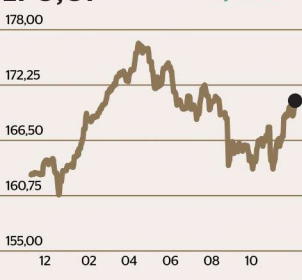
OMX Helsinki

3398,85 -1,54% ▼

EPI II samba indeks

170,67 +0,00% ▲

ÄRIPÄEV 25. november 2015

toimetaja Juhan Lang, tel 667 0111, e-post toimetajad@aripaev.ee
reklaamiosakond, tel 667 0105, e-post reklaam@aripaev.ee

FONDID

reklaam

Avaron Asset Management

23.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Avaron Areneva Euroopa Fond D, EUR	13,52	13,26	13,26	9,71	7,85	4,82	11,25	5,81	45 245 968
Avaroni Privaatportfell B, EUR	15,94	15,94	15,94	2,79	5,09	4,69	7,08	5,87	10 521 469
Avaron Ida-Euroopa Võlakirjafond A, EUR	13,16	13,16	13,16	4,24	7,71	7,13	8,66	-	8 017 452

Compensa Life

20.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Balti Kasvuportfell, EUR	-	-	1,57	-	10,10	12,70	8,20	4,80	6 709 839
Võlakirjaportfell, EUR	-	-	12,30	-	0,70	0,50	1,60	2,50	901 757

Kasvuportfelli mahu info on antud seisuga 31.10.2015. Võlakirjaportfelli mahu info on antud seisuga 31.10.2015.

Danske Capital AS

23.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Danske Pension 25, EUR	1,07	1,08	1,08	4,53	3,41	3,70	4,11	3,21	13 836 808
Danske Pension 50, EUR	1,29	1,30	1,30	6,60	5,83	6,42	5,99	4,02	222 150 006
Danske Pension Intress, EUR	0,91	0,92	0,92	1,46	0,46	0,72	1,67	2,11	4 629 625
Vabatahtlik Pensionifond									
Danske Pension 100 Pluss, EUR	1,77	1,82	1,79	9,03	10,34	12,08	9,63	6,73	4 846 591
Vabatahtlik Pensionifond									
Danske Pension Intress Pluss, EUR	0,78	0,80	0,79	2,08	0,24	-0,02	1,36	1,92	503 163

Info teiste Danske Capitali ja Danske Invest fondide kohta on avaldatud veebilehel www.danskecapital.ee.

LHV Varahaldus

23.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Pensionifond L, EUR	1,53	1,54	1,54	2,95	6,26	5,97	4,81	3,63	343 526 388
Pensionifond M, EUR	1,20	1,21	1,21	2,14	4,36	4,25	3,86	3,58	47 756 062
Pensionifond S, EUR	1,25	1,26	1,26	1,84	1,35	1,52	2,54	3,08	52 582 785
Pensionifond XL, EUR	1,32	1,34	1,34	3,32	7,41	6,97	5,83	3,96	83 512 380
Pensionifond XS, EUR	1,17	1,18	1,18	1,65	1,54	1,94	2,78	3,40	16 474 096
Täiendav Pensionifond, EUR	1,51	1,52	1,52	3,51	9,09	8,76	6,83	4,43	7 201 737
LHV Pärsia Lahe Fond A, EUR	11,89	12,01	12,01		-12,48	-21,80	14,33	10,54	13 322 261,99
LHV Maailma Aktsiad Fond A, EUR	9,36	9,45	9,45	11,86	14,00	13,08	6,73	1,43	-
LHV Maailma Aktsiad Fond B, EUR	5,98	6,04	6,04	11,86	14,00	13,08	6,73	1,43	1 484 582

Mandatum Life

23.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Investeeringute haldusteenus:									
Turvaline, EUR	119,03	118,44	118,44	-	-0,09	-0,88	1,80	-	-
Konservatiivne, EUR	119,94	118,75	118,75	-	3,61	3,07	3,04	-	-
Tasakaalustatud, EUR	123,17	121,35	121,35	-	7,38	6,75	4,30	-	-
Progressiivne, EUR	121,52	119,14	119,14	-	10,76	9,69	5,75	-	-
Agressiivne, EUR	134,14	131,51	131,51	-	13,00	13,17	7,85	-	-
Investeeringisportfellid:									
Mandatum Life Fixed Income Abs, EUR	147,77	147,03	147,03	-	0,98	0,69	2,33	2,91	-
Mandatum Life Nordic High Yield Abs, EUR	95,21	94,74	94,74	-	-7,32	-10,81	-	-	-
Mandatum Life Convertible, EUR	109,74	109,19	109,19	-	4,79	3,62	-	-	-
Mandatum Life Europe Equity, EUR	144,02	141,20	141,20	-	14,68	13,89	-	-	-

Nordea Pensions Estonia

23.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Nordea Pensionifond A, EUR	1,07	1,08	1,08	6,26	4,32	4,38	6,13	4,67	171 510 775,17
Nordea Pensionifond A Pluss, EUR	0,91	0,92	0,92	9,32	7,52	7,89	8,27	5,62	19 630 505,08
Nordea Pensionifond B, EUR	0,96	0,97	0,97	4,03	1,75	1,75	3,3	3,39	19 418 905,34
Nordea Pensionifond C, EUR	0,87	0,88	0,88	2,09	0,64	1,12	2,23	2,69	12 761 933,82
Nordea Pensionifond Aktsiad 100, EUR	1,44	1,45	1,45	11,38	9,56	10,13	11,2	7,56	7 825 314,11
Nordea Pensionifond Intress Pluss, EUR	0,77	0,78	0,78	3,83	2,95	3,39	3,82	0	1 540 378,26

Trigon Funds

23.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
Balti Fond C, EUR	16,24	16,81	16,48	10,20	15,04	26,19	10,12	0,87	1 651 117
Uus Euroopa Fond C, EUR	25,27	26,17	25,66	10,71	6,20	1,68	9,60	8,32	56 250 163
Venemaa Top Picks Fond C, EUR	15,43	15,98	15,66	35,82	57,03	9,38	-7,92	-6,95	5 564 218

ASSEB Varahaldus

23.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
SEB Energiline Pf, EUR	0,848	0,856	0,856	8,98	5,88	6,23	6,63	3,49	33 007 607,01
SEB Konservatiivne Pf, EUR	0,898	0,907	0,907	1,86	-0,31	-0,81	0,01	1,11	58 119 440,46
SEB Optimaalne Pf, EUR	0,867	0,875	0,875	5,24	1,20	0,84	2,27	1,94	21 598 838,81
SEB Progressiivne Pf, EUR	1,052	1,062	1,062	6,63	3,30	3,15	4,25	3,06	418 725 169,50
SEB Aktiivne Pf, EUR	1,103	1,125	1,114	10,68	7,15	8,04	8,41	4,93	18 554 501,50
SEB Tasakaalukas Pf, EUR	1,212	1,237	1,224	5,35	1,39	0,93	2,88	2,49	14 188 950,66

ASi SEB Pank vahendatavad fondid

23.11

	ost	müük	NAV	riski-aste	% aasta algusest	tootlus (p.a) %			fondi maht
						12 kuud	3 aastat	5 aastat	
SEB Corporate Bond Fund, EUR	1,606	1,606	1,606	2,02	-0,12	0,5	2,55	3,74	286 300 000,00
SEB Strategy Balanced Fund	117,587	118,763	117,587	5,61	3,07	4,04	4,63		852 100 000,00
SEB Strategy Defensive Fund	113,212	113,212	113,212	3,13	1,96	2,48	2,99		1740 900 000,00
SEB Strategy Growth Fund	126,75	128,018	126,75	11,42	2,84	4,89	7,62		340 700 000,00
SEB Strategy Opportunity Fund	121,403	122,617	121,403	8,3	2,81	4,15	6,14		587 700 000,00

Vahendatavate fondide tagasisivõtmis- ja väljalaskehindu saab vaadata www.seb.ee/fondikursid. Fondide mahud on seisuga 30.09.2015.

Fondivalitsejad

Avaron Asset Management Narva mnt 7D, B-korpus, Tallinn 10117, tel 664 4205, faks 664 4201, info@avaron.ee, www.avaron.ee
AS GA Fund Management Roosikrantsi 11, Tallinn 10119, tel 680 2680, faks 680 2681, info@gafm.ee, www.gafm.ee
LHV Varahaldus AS Tartu mnt 2, Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@lhv.ee, www.lhv.ee

Nordea Pensions Estonia AS Liivalaia 45/47, Tallinn 10145, tel 710 1250, faks 710 1251, eesti@nordea.com, www.nordea.ee
AS GILD Property Asset Management Swiss House, Roosikrantsi 11, Tallinn 10119, info@gafm.ee, www.gafm.ee
GILD Real Estate AS Tallinn 10145, tel 680 0400, faks 680 0402, info@gildrealstate.com

ASSEB Varahaldus Tornimäe 2, Tallinn 15010, tel 665 6565, faks 665 7122, fondid@seb.ee, www.seb.ee
Danske Capital AS Narva mnt 11, Tallinn 15015, tel 675 2295, faks 675 2895, funds@danskebank.ee, www.danskecapital.ee, www.danskebank.ee

Maaklerifirmad

Compensa Life Vienna Insurance Group SE Roosikrantsi 11, Tallinn, tel 610 3000, faks 610 3010 info@compensalife.ee, www.compensalife.ee

LHV Tartu mnt 2, Tallinn, tel 680 0400, faks 680 0402
Versobank AS Pärnu mnt 12, Tallinn, tel 680 2500, faks 680 2501
Danske Bank Narva mnt 11, Tallinn, tel 630 2104

SEB Enskilda Equities Tornimäe 2, Tallinn, tel 665 6622, faks 665 6802
Mandatum Life Insurance Baltic SE Viru väljak 2, Tallinn, tel 681 2300, info@mandatumlife.ee, www.mandatumlife.ee

17. detsember Radisson Blu Hotel Olümpia konverentsikeskus

NEGATIIVNE OMAKAPITAL, KASUM JA DIVIDENDID: KUIDAS UUDE AASTASSE?

LOENGUL KÄSITLEME JÄRGMISI TEEMASID:

VÄLJAMAKSED OSANIKELE

- Dividendide maksmise õiguslik regulatsioon;
- Dividendide maksustamine (sh kõik võimalikud maksuvabastused) ja ümberkvalifitseerimise riskid;
- Omakapitali väljamaksed ja nende õiguslik käsitlus ning maksustamine (oma osade/aktsiate tagasiostmine, kapitali vähendamine ja muud väljamaksed omakapitalist);
- OÜ-tamine ja sellega tekkivad riskid ning lahendused
- Käsitleme ka laenude andmist osanikele ja "raha kassas" riske.

NEGATIIVSE OMAKAPITALI TAASTAMINE

- Efektiivne omakapitali struktureerimine;
- Negatiivne omakapital ja selle mõju;
- Kapitali suurendamine ja sissemaksete tegemine;
- Vabatahtliku reservi loomine omakapitali koosseisu;
- Allutatud laenu (ja muude laenude) kajastamise võimalused omakapitali koosseisus (IFRS ja Hea Tava)

Lektor ATTELA Advokaadibüroo OÜ partner, vande-advokaat ning TTÜ finantsarvestuse õppetooli rahvusvahelise maksunduse lektor **Marko Saag**

Loengul osalemine maksab kuni **10. detsembrini 169 eurot** (km-ga 202,8 eurot), alates 11. detsembrist kehtib täishind 199 eurot (km-ga 238,8 eurot). Kahe või enama isiku korraga registreerimisel ühest maksjaettevõttest kehtib hindadele 5% soodustus. Registreerimine ja info telefonil **667 0411**.

Äripäev
Raamatupidaja.ee

TÖLGE, LK 5

Manpoweri klient on **NOTE Pärnu OÜ**.
NOTE on kasvamas ning otsib hakkajat, ambitsioonikat ja energilist

Müügi- ja äriarenduse juhti

Sinu peamine fookus on äriarendusel, müügil ning kasumlike kliendisuhete loomisel.

Oled sobiv kandidaat kui omad sügavaid teadmisi elektroonilistest komponentidest ja kogemust tootmise teenuse müügist; oled energiline, initsiatiivikas ja proaktiivne, suurepärase läbirääkimise ja veenmisoskusega, usaldusväärne liige meeskonnas ja tuled hästi toime dünaamilises ja nõudlikkus keskkonnas, süsteemne ja korrektne, väga hea inglise keele oskusega, eesti keel on suhtlustasemel.

Pakume Sulle võtmepositsiooni, põnevaid väljakutseid ja isiklikku kasvu, tuge meeskonnalt, välislähetusi.

Kandideerimiseks saada **ingliskeelne CV**
hiljemalt 6.12. 2015. kandideeri@manpower.ee

Alo Vallikivi: Kauplejate lemmikuteks on jätkuvalt võimendusega ETFid.

LHV maaklertegevuse juhi kinnitusel on aktsiakauplejate praegusteks lemmikuteks kullakaevandajatele ning volatiilsuse tõusule panustavad võimendusega fondid.

INVESTOR TOOMASE BLOGI

Portfell Kuidas läheb Toomase investeeringutel?

päevane muutus

-0,55%

väärtus
242 639 €

28% raha
72% aktsiad

Investor Toomas on Äripäeva välja mõeldud tegelane, aga tema käsutuses on reaalne raha, mida ta investeerib finantsturgudele. Toomas alustas tegevust 2002. aasta alguses, mil tema käsutusse anti investeerimiseks miljon krooni. Toomase investeerimisotsused langetab Äripäeva börsitoimetuse, investeerimismõtteid jagab investor Toomas Äripäeva tagumisel leheküljel ja veebis.

aktsiate päevane muutus, protsentides

Statoil	2,18
Apple	1,2
Tallinna Vesi	0,75
Tallink	-0,12
Microsoft	-0,36
Olympic EG	-0,56
Berkshire Hathaway B-aktsia	-0,6
Apranga	-0,77
iShares Europe Stoxx 600	-1,43
Leroy Seafood	-1,94

Viimased tehingud

ostis: 13. novembril 11 900 Tallinki aktsiat hinnaga 0,845 eurot aktsia. Tehingusumma oli 10 055,50 eurot ja komisjonitasu 10,06 eurot.
müüs: 24. augustil 350 ABB aktsiat hinnaga 156,40 Rootsi krooni aktsia. Tehingu summa oli 54 740 Rootsi krooni. Tegemist oli limit-orderiga ning Swedbanki vahendusel tehtud tehingu tasu oli 134,01 krooni.

Sinu arvamus

Kommenteeri Toomase investeerimisotsuseid, jaga oma kogemusi või esita küsimusi veebilehel www.aripaev.ee või e-kirjaga aadressil investor.toomas@aripaev.ee

Las parem keegi teine osaleb märulis

Kaameratootja GoPro on tuntud kui ettevõtte, kes valmistab kaameraid seiklushimulistele ja hulljulgetele. Paraku on firma aktsia loodud täpselt samasugustele inimestele ja mina nende hulka kohe kindlasti ei kuulu. Seni on kaameratootja elu börsil (turul on oldud eelmise aasta suvest) meenutanud ühte nende adrenaliinist pakatavat reklaami, kus keegi sooritab edukalt mõne julgustüki.

Ainus vahe on selles, et erinevalt oma reklaamidest pole GoPro aktsia lugu õnneliku lõpuga. Alguses 24 dollariga börsile tulnud aktsia rallis paari kuuga ligi 90 dollarini, imiteerides oma uhkeid reklaame, kuid selle järgnenud masendavkukkumine on toonud aktsia alla 19 dollari.

Suhtarvud on soodsad. Vaadates GoPro aktsia hinda, siis on kasumi-hinna suhe (P/E) nii oma sektori kui ka S&P 500 indeksi keskmisega võrreldes madal. Nii juhtub, kui aktsia kukub 90 dollarilt 19-le.

GoPro P/E on 18, samas kui nende sektori keskmine on 21. Kaameratootja ettevõtte P/E on 16, mis on vaid napilt vähem kui 17 S&P 500 puhul.

Investorite meelestatuse on praegu äärmiselt pessimistlik, sest umbes pooled firma kauplejatest olevatest aktsiatest on lühikeseks müüdud. Pole paremat signaali pessimismist.

Põhiäri teeb mind murelikuks. Hea poole pealt tähendaks võimalik märkimisväärne positiivne uudis, et tekiks lühikeste positsioonide surve, mispeale aktsia teeks järsu tõusu üles. Paraku häirib mind kõige rohkem GoPro peamine äri – kaamerate tootmine. Selle äri väljavaated on ausalt öeldes üsna piiratud, mis tähendab ka piiratud sissetulekute kasvu.

Põhiprobleem on selles, et kliendid ei raatsi uusi kaameraid osta seni, kuni vana

Hind GoPro aktsia on kukkunud 20% alla IPO hinna

katki läheb või uus mudel on vanast märkimisväärselt parem. Juba praegu filmib GoPro Hero 4 lipulaevast kaamera 4k videot ja pole mingit mõtet hakata tootma 8k-kaameraid, kui enamikul inimestel pole endiselt isegi 4k-ekraani või -televisorit.

Miljonid kirjutati korstnasse. Firma on üritanud uusi kliente võita odavamate kaameratega, kuid hinnastamisega on puusse pandud ja turundus on osutunud puudulikuks, mistõttu kirjutati 19 miljonit dollarit korstnasse ning alandati tulevaste kvartalite käibe prognoose.

Sellest august väljatulemiseks peab firma leiutama midagi uut ja huvitavat, mis aitaks tooteportfelli laiendada ja raha sisse tuua. GoPro on rääkinud pilveühenduse loomisest, virtuaalreaalsusest ja droonidest, kuid igal alal on keegi neist ees ja nad peavad alustama tagaajajana.

GoPro aktsia on kõvasti kukkunud ja kindlasti on see nii mõneski riskivõtja isu tekitanud, kuid mina sellist julgustükki ette ei võta.

Pealegi, head videot sellest ei tuleks.

FÖDERAALRESERV Fed võib tõsta intresse oodatust enam

USA investeerimispank Goldman Sachs prognoosib, et USA Föderaalreserv (Fed) võib tõsta järgmisel aastal intressimäärasid Wall Streeti ootustest kaks korda enam. Juba mõnda aega on spekulieeritud, et Föderaalreserv tõstab üle pikka aja detsembris taas intresse, ent turu ootuste järgi kerkivad need 2016. aastal vaid täiendava 50 baaspunkti võrra. Goldmani ökonomistid usuvad aga, et märksa suurema tõenäosusega tõstetakse tuleval aastal intresse 1% võrra. Selle põhjuseks toovad nad välja tugeva tööjõuturu, eluasemete müügi, ehitustegevuse kasvu ja tarbijate suurenenud kulutused. Põhjenduseks tuuakse ka valitsuse tõenäoliselt suurenevad kulutused. Viimati tõsteti intressid viivuks 1% peale 2008. aasta alguses.

PANE TÄHELE

USA ettevõtete kasum kahanes. Tugeva dollari ja madala nafta hinna tõttu on kolme kvartaliga S&P 500 ettevõtete kasum kahanenud 25 miljardi dollari võrra.

Nordecon ehitab koolimaja.

8,88 miljoni eurone leping sõlmiti Rae vallavalitsusega Järveküla kooli projekteerimis- ja ehitustööde tegemiseks.

Kulla hind kompab põhja. Kulla hind jõudis viie ja poole aasta madalaima tasemeni.

Loe veebist

Värsked börsiuudised
www.aripaev.ee/bors
Turgude ülevaade
investor.aripaev.ee

Äripäeva
Akadeemia

Täpsemat kava vaata aadressil
akadeemia.aripaev.ee

Koolituse hind on **799 eurot** + km

Äripäev

Info ja registreerimine:
Annelly Pöder, telefon **667 0285**,
e-post annely.poder@aripaev.ee

EHITUSE PROJEKTIJUHTIMINE

26.-27.01.2016

Koolitus annab:

- struktureeritud ülevaate projektipõhisest juhtimisest ehitustegevuses;
- süsteemse arusaama projektijuhi rolli tähtsusest ja ülesannetest;
- hulga töökorralduslikke võtteid, kuidas oma tööd tõhusamaks muuta;
- oskuse jälgida ja juhtida projektide täitmist algusest lõpuni.

Koolitaja on **TIIT VALM**